

PREDLOG
(EVA 2015-3130-0009)

ZAKON **O NEVLADNIH ORGANIZACIJAH**

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

V Republiki Sloveniji obstaja več strateških dokumentov, zakonov in drugih predpisov, ki uporabljajo pojem »nevladna organizacija«, pri tem ga ne opredelijo ali kako drugače definirajo. V praksi to državnim organom povzroča težave, saj si morajo pojem tolmačiti sami. Zaradi tega prihaja do neenotnih opredelitev in neenako obravnavo pravnih oseb, glede tega, katera se šteje za nevladno organizacijo in katera ne. Takšno neenotno delovanje je še posebej problematično v primerih, ko določeni predpisi nevladnim organizacijam priznavajo določene pravice ali jih navajajo kot izvajalce določenih storitev, ob tem pa ni jasno kdo vse v ta krog sodi.

Tako je, npr., v različnih zakonih pojem nevladne organizacije različno opredeljen:

- Zakon o duševnem zdravju – ZDZdr določa, da so nevladne organizacije s področja duševnega zdravja izvajalci obravnave v skupnosti (4. člen ZDZdr),
- Zakon o varstvu potrošnikov – ZVPoT določa, da lahko nevladne organizacije opravljajo javne službe s področja varstva potrošnikov (68. člen ZVPoT),
- Zakon o pacientovih pravicah – ZPacP določa, da člane komisije za varstvo pacientovih pravic predlagajo tudi nevladne organizacije s področja varstva pacientovih pravic ali varstva potrošnikov (50. člen ZPacP),
- Zakon o tujcih – ZTuj-1 določa, da lahko pri prostovoljni odstranitvi tujca lahko policija sodeluje tudi z drugimi državnimi organi, mednarodnimi ali nevladnimi organizacijami (50. člen ZTuj-1),
- Zakon o promociji kmetijskih in živilskih proizvodov - ZPKŽP določa, da lahko nevladne organizacije kot reprezentativni interesni zastopniki predlagajo člane v sektorske in posvetovalne odbore, ki opravljajo dejavnosti promocije in druge z zakonom opredeljene naloge (25. in 3. člen ZPKŽP),
- Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja - ZSRR-2 določa, da imajo nevladne organizacije svoje predstavnike v razvojnih svetih regij, ki sprejemajo regionalne razvojne programa (11- člen ZSRR-2),
- Zakon o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti – ZSPDSLS določa, da se lahko nevladnim organizacijam premoženje države in občin odda v najem tudi brez javnega razpisa (29. in 30. člen ZSPDSLS),
- Zakon o preprečevanju nasilja v družini – ZPDN nevladnim organizacijam nalaga dolžnosti, da o nasilju takoj obvestijo center za socialno delo (6. člen ZPDN),
- Zakon o raziskovalni in razvojni dejavnosti – ZRRD daje nevladnim organizacijam pravico, da predlagajo svoje člane v Svet za znanost in tehnologijo Republike Slovenije (10. člen ZRRD),
- Zakon o enakih možnostih žensk in moških – ZEMŽM daje nevladnim organizacijam pravico

dati pobudo za obravnavo primera pri zagovorniku enakih možnosti (22. člen ZEMŽM), podati osnutek k vsebini nacionalnega programa (15. člen ZEMŽM) in državi na drugi strani nalaga sodelovanje z nevladnimi organizacijami (18. člen ZEMŽM),

- Zakon o brezplačni pravni pomoči – ZBPP določa, da imajo določene nevladne organizacije pravico do brezplačne pravne pomoči (10. člen ZBPP),
- Zakon o preprečevanju uporabe prepovedanih drog in o obravnavi uživalcev prepovedanih drog – ZPUPD določa, da nevladne organizacije izvajajo z nacionalnim programom usklajene dejavnosti in dopolnjujejo dejavnosti javne službe (13. člen ZPUPD) in so za to tudi financirane (16. člen ZPUPD).

Pojem nevladne organizacije uporabljajo tudi različni strateški dokumenti, kot je npr. Nacionalni program socialnega varstva za obdobje 2013–2020 - ReNPSV13–20, ki določa, da so v izvajanje sistema socialnega varstva vključene tudi nevladne organizacije, da lahko poleg centrov za socialno delo izvajajo preventivne dejavnosti in da imajo svoje predstavnike v posebni koordinacijski skupini, ki nadzira izvajanje nacionalnega programa. Nacionalni program varnosti cestnega prometa za obdobje od 2013 do 2022 (ReNPVCP13-22) priznava prav nevladnim organizacijam poseben položaj pri izvajanju preventivnih aktivnostih in ureja sistem njihovega sofinanciranja. Podobno tudi Nacionalni program za jezikovno politiko 2014–2018 (ReNPJP14–18) priznava, da za uresničevanje načela enakih možnosti ostaja predvsem v rokah nevladnih organizacij. Nadalje Nacionalni programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012–2016 (ReNPPZK12-16) nalaga državi, da izboljša sodelovanje z nevladnimi organizacijami.

Podobno se pojem nevladne organizacije pogosto uporablja tudi v predpisih lokalnih skupnosti in na raznih javnih razpisih za dodelitev sredstev iz državnega ali občinskih proračunov, kjer prav tako v veliki večini primerov sploh ni opredeljen.

Nevladne organizacije tako najdemo v zelo različnih dokumentih, ki urejajo različna družbena razmerja, kar jasno kaže na širok spekter njihovega delovanja in njihovo raznolikost, s tem pa tudi na potrebo, da se te organizacije jasno in predvsem enotno opredeli ne glede na področje njihovega dela.

Sedanje različno tolmačenje, katere organizacije se štejejo za nevladne organizacije, povzroča težave tudi nevladnim organizacijam samim, saj nekateri državni organi štejejo iste organizacije za nevladne organizacije in jim iz tega naslova priznavajo določene pravice (npr. sodelovanje v posvetovalnih telesih, dodelitev javnih sredstev), spet drugi jim druge pravice, češ da niso nevladne organizacije, odrekajo. Enotno poimenovanje in postavitev jasnih pogojev, kdaj lahko organizacijo štejemo za nevladno organizacijo, je tako poleg države in občin tudi v interesu nevladnih organizacij samih.

Navedba predpisov, ki urejajo to področje:

- Zakon o društvih (Uradni list RS, št. 61/06, 58/09 in 39/11),
- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 - uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11 in 111/13),
- Zakon o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 - ORZVKD39, 90/12 in 111/13),
- Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 - uradno prečiščeno besedilo, 61/06 - ZDru-1, 8/10 - ZSKZ-B in 46/14),
- Zakon o varstvu podzemnih jam (Uradni list RS, št. 2/04, 61/06 - ZDru-1 in 46/14 - ZON-C),
- Zakon o varnosti cestnega prometa (Uradni list RS, št. 56/08 - uradno prečiščeno besedilo, 57/08 - ZLDUVCP, 58/09, 36/10, 106/10 - ZMV, 109/10 - ZCes-1, 109/10 - ZPrCP, 109/10 - ZVoz in 39/11 - ZJZ-E),
- Zakon o voznikih (Uradni list RS, št. 109/10 in 25/14),
- Pomorski zakonik (Uradni list RS, št. 120/06 - uradno prečiščeno besedilo, 88/10 in 59/11),
- Zakon o vojnih invalidih (Uradni list RS, št. 63/95, 2/97 - odl. US, 19/97, 21/97 - popr., 75/97, 11/06 - odl. US, 61/06 - ZDru-1, 114/06 - ZUTPG, 40/12 - ZUJF in 19/14),
- Zakon o žrtvah vojnega nasilja (Uradni list RS, št. 18/03 - uradno prečiščeno besedilo, 54/04 - ZDoh-1, 68/05 - odl. US, 61/06 - ZDru-1, 114/06 - ZUTPG, 72/09 in 40/12 - ZUJF),

- Zakon o vojnih veteranih (Uradni list RS, št. 59/06 - uradno prečiščeno besedilo, 61/06 - ZDru-1, 101/06 - odl. US, 40/12 - ZUJF in 32/14),
- Zakon o zdravstvenem varstvu rastlin (Uradni list RS, št. 62/07 - uradno prečiščeno besedilo, 36/10 in 40/14 - ZIN-B),
- Zakon o zaščiti živali (Uradni list RS, št. 38/13 - uradno prečiščeno besedilo) in
- Zakon o raziskovalni in razvojni dejavnosti (Uradni list RS, št. 22/06 - uradno prečiščeno besedilo, 61/06 - ZDru-1, 112/07, 9/11 in 57/12 - ZPOP-1A).

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Cilj zakona so:

- opredeliti kriterije, kdaj se določena organizacija šteje za nevladno organizacijo in s tem v slovenski pravni red vnesti enotno definicijo tega pojma. S tem se bo olajšalo delo državnih in občinskih organov, ki s temi organizacijami že sedaj sodelujejo ali jim morajo priznavati določene pravice, hkrati pa se bo tudi nevladnim organizacijam omogočilo, da ne bodo različno obravnavane pri različnih organih,
- celostno urediti pridobitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu za vse organizacije ne glede na njihovo pravno organizacijsko obliko. Za nevladne organizacije iz različnih področjih delovanja se bodo uvedli enotni pogoji za pridobitev statusa, ki bodo temeljili na njihovem javnokoristnem delovanju. To bo omogočilo predvsem zavodom, da takšen status pridobijo, saj jim tega sedaj veljavna zakonodaja ne omogoča (kot to velja za društva po Zakonu o društvih),
- pospešiti razvoj slovenskih nevladnih organizacij, saj je njihova razvitost daleč pod evropskim povprečjem. V ta namen se predlaga sprejem ukrepov, ki bo takšen razvoj sistematično določil (sprejem strategije razvoja), kot tudi natančneje določiti pristojnosti ministrstva glede razvoja nevladnih organizacij. Osnutek vsebuje tudi določene spodbude za delovanje nevladnih organizacij (podpiranje podpornih struktur za njihovo delovanje, spodbujanje civilnega dialoga itd.) in spodbude za organizacije s statusom nevladne organizacije v javnem interesu (izključna uporaba tega poimenovanja, prednost na javnih razpisih).

2.2 Načela

Osnutek zakona upošteva naslednja načela:

- načelo pravne države, ki terja da so predpisi jasni in razumljivi. S podrobno opredelitvijo pojma nevladne organizacije državni in občinski organi pri presoji, ali gre neko organizacijo šteti za nevladno organizacijo, ne bodo več delovali diskrecijsko, temveč bodo imeli jasen pravni okvir. Opredelitev tega pojma bo tudi pripomogla k jasnejšemu in lažjemu izvajanju drugih predpisov, ki nevladnim organizacijam že sedaj dajejo določene pravice ali jim nalagajo obveznosti in
- načelo enakosti pred zakonom, kar pomeni, da se bodo pravice nevladnih organizacij, ki delujejo v javnem interesu, lahko priznale vsem organizacijam, ki bodo izpolnile relevantne pogoje (čas delovanja, izkazani dosežki in podobno) in torej ne glede na njihovo pravno organizacijsko obliko, kot to velja sedaj.

2.3 Poglavitne rešitve

Poglavitne rešitve osnutka zakona so:

1. Opredelitev pojma »nevladna organizacija« upoštevajoč ključne strateške domače in tuje dokumente (to je dokumente Vlade Republike Slovenije, Evropske komisije in Sveta Evrope), ki so ta pojem že opredelili. Kot nevladna organizacija se bo tako štela vsaka organizacija, ne glede na svojo pravno organizacijsko obliko, ki bo izpolnjevala naslednje pogoje:

- je pravna oseba zasebnega prava,
- njeni ustanovitelji so izključno domače ali tuje fizične ali pravne osebe zasebnega prava,
- je nepridobitna in neprofitna (kar pomeni, da ni ustanovljena z namenom pridobivanja dobička in da morebitnega presežka prihodkov ne deli, temveč ga porabi za izvajanje ali razvoj svoje dejavnosti),
- je neodvisna od državnih organov, političnih strank ali gospodarskih subjektov in
- v kolikor izvaja pridobitno dejavnost, mora biti ta povezana z njenimi nameni ali cilji.

Ne glede na to se kot nevladna organizacija v nobenem primeru ne more šteti pravna oseba, ki je organizirana kot politična stranka, cerkev ali druga verska skupnost, sindikat ali zbornica. Politične stranke že pojmovno ne moremo šteti za nevladne organizacije, kar potrjuje tudi mednarodna praksa, med tem ko se verske skupnosti in sindikati v Sloveniji že tradicionalno ne štejejo za nevladne organizacije oziroma se nekatere tudi same ne vidijo kot del nevladnega sektorja. Zbornice ne morejo biti nevladne organizacije ker združujejo in zastopajo interese drugih oseb, katerih izključni ali osnovni namen je pridobivanje dobička, kar je v nasprotju z naravo nevladnih organizacij.

Pojem »nevladna organizacija« je prav tako potrebno razlikovati od pojma »organizacija civilne družbe«, ki je širši in zajema tako nevladne organizacije kot tudi npr. politične stranke, verske skupnosti ali sindikate, ki jih med nevladne organizacije ne štejemo. Sam pojem nevladne organizacije se je v svetovnem merilu prvič pojavil v Združenih narodih, kjer so s tem poimenovali tiste organizacije, ki niso del držav in ki ne delujejo z namenom ustvarjanja dobička. Takšno poimenovanje se je v osnovi ohranilo in je bilo širše sprejeto tudi v Sloveniji, kljub temu, da do podrobnejše zakonske opredelitve nikoli ni prišlo.

Sam pojem nevladne organizacije ne predstavlja nove oblike pravne osebe, prav tako pa ne gre za nov status, ki bi ga organizacija lahko pridobila. Poimenovanje, da je določena organizacija nevladna organizacija, pove zgolj to, da ta organizacija izpolnjuje z zakonom določene pogoje, s tem pa zanjo veljajo določbe tega zakona in drugih predpisov, ki določene pravice ali obveznosti že sedaj vežejo na nevladne organizacije, pri tem pa ne pojasnijo, katere organizacije to so.

2. Opredelitev enotnih pogojev za pridobitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu po vzoru sedanje zakonske ureditve, ki velja za društva in se je v praksi izkazala za ustrezno. Pogoji, da nevladna organizacija pridobi status nevladne organizacije v javnem interesu so:

- njeni člani niso pravne osebe javnega prava,
- ima dejavnost, ki je v javnem interesu, opredeljeno v ustanovitvenem aktu,
- deluje najmanj dve leti pred vložitvijo vloge za pridobitev statusa,
- sredstva je zadnji dve leti pretežno uporabljala za opravljanje dejavnosti v javnem interesu,
- ima izdelan najmanj dvoletni program bodočega delovanja, ki vsebuje redno izvajanje dejavnosti v javnem interesu,
- lahko izkaže pomembnejše dosežke svojega delovanja,
- ni storila posebno hudega ali hujšega davčnega prekrška ali kaznivega dejanja in
- ni v stečajnem postopku ali postopku likvidacije.

3. Opredelitev nekaterih pravic in ugodnosti za organizacije s statusom nevladne organizacije v javnem interesu, ki bodo spodbudili njihov razvoj in jim omogočili lažje doseganje javnokoristnih ciljev in sicer: izključna pravica do uporabe poimenovanja »nevladna organizacija v javnem interesu« v svojem imenu ali pri poslovanju, prednost pri javnih razpisih, ki so namenjeni nevladnim organizacijam.

Zaradi sistematike slovenske zakonodaje drugih ugodnosti ni mogoče urediti v tem zakonu, zato zakon napotuje na ureditev drugih ugodnosti v posebnih predpisih (npr. davčne olajšave je možno urediti samo v zakonu, ki ureja davke).

4. Zagotovitev pogojev za sprejem razvojnih dokumentov s področja razvoja nevladnih organizacij, kar pomeni pripraviti ustrezno podlago za sprejem posebne strategije razvoja nevladnih

organizacij in na njeni podlagi programa ukrepov, ki bodo zajemali ukrepe različnih ministrstev za spodbuditev razvoja nevladnih organizacij (najmanj za spodbujanje zaposlovanja v nevladnih organizacijah, za spodbujanje prostovoljstva, za promocijo nevladnih organizacij, za oblikovanje podpornega okolja za delovanje nevladnih organizacij, za omogočanje dolgoročnega financiranja nevladnih organizacij in za vzpostavitev davčno ugodnega okolja za delovanje nevladnih organizacij).

5. Za namen priprave in spremljanja izvajanja strategije se pooblasti Svet Vlade Republike Slovenije za razvoj prostovoljstva, prostovoljskih in nevladnih organizacij, ki je ustanovljen na podlagi Zakona o prostovoljstvu (Uradni list RS, št. 10/2011 in 16/2011 – popr., 82/2015). Za te potrebe se v duhu krčenja javne uprave ne ustanavlja novega posvetovalnega telesa, temveč se te naloge podeli že obstoječemu Svetu Vlade Republike Slovenije za razvoj prostovoljstva, prostovoljskih in nevladnih organizacij.
6. Vzpostavitev enotne in ažurne evidence nevladnih organizacij v javnem interesu, ki jo vodi Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJ PES). Po veljavni zakonodaji vsako pristojno ministrstvo namreč vodi svoje evidence, ki posledično niso v celoti dostopne na enem mestu.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Ocenjeni stroški vzpostavitve evidence nevladnih organizacij pri Agenciji za javnopravne evidence in storitve znašajo 12.000 EUR.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Sredstva so zagotovljena na proračunski postavki Ministrstva za javno upravo 153395 – Sodelovanje z nevladnimi organizacijami.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Tuje nacionalne ureditve praviloma ne poznajo definicije »nevladne organizacije«, je pa uporaba tega pojma vseeno pogosta v strateških in političnih aktih organov Evropske unije, ki pa za pripravo tega zakona niso zavezujoči. Kljub temu predlagana definicija upošteva oba ključna evropska strateška dokumenta, ki sta ta pojem že opredelila in sicer sta to:

»Komisija in Nevladne organizacije: Vzpostavitev tesnejšega partnerstva«¹ - dokument s katerim je Evropska komisija opredelila pojem nevladne organizacije za potrebe svojega prihodnjega sodelovanja z njimi in

»Temeljni principi o statusu nevladnih organizacij v Evropi«² - dokument Sveta Evrope, s katerim je ta opredelil osnovne lastnosti, ki veljajo za vse nevladne organizacije.

Gre torej za opredelitve, ki sta jih sprejeli glavni instituciji Evropske unije in ki lahko ob upoštevanju nacionalnih opredelitev v Strategije Vlade Republike Slovenije za sodelovanje z nevladnimi organizacijami in osnutkom Sporazuma o sodelovanju med nevladnimi organizacijami in Vlado

¹ Commission Discussion Paper – »The Commission and Non-Governmental Organizations: Building a Stronger Partnership« (COM/2000/11 final).

² Fundamental principles on the Status of Non-Governmental Organisations in Europe, Council of Europe, 2002.

Republike Slovenije za obdobje 2005-2008 predstavljajo ustrezen temelj za zakonsko opredelitev pojma »nevladna organizacija«.

Evropska komisija je v dokumentu »Komisija in Nevladne organizacije: Vzpostavitev tesnejšega partnerstva« nevladne organizacije opredelila s sledečimi pogoji:

- Niso ustanovljene zaradi pridobivanja osebnih koristi, čeprav smejo izvajati tudi pridobitne dejavnosti. Dobička ali presežka prihodkov nad odhodki ne delijo med svoje člane ali člane uprave.
- So prostovoljne, kar pomeni, da so bile ustanovljene prostovoljno in da običajno vključujejo tudi elemente prostovoljskega dela.
- So vsaj delno formalizirane oziroma institucionalizirane in se razlikujejo od neformalnih in ad-hoc skupin. Običajno imajo statute ali druge dokumente, ki določajo njihovo poslanstvo, cilje in področje delovanja. Odgovorne so svojim članom in donatorjem.
- So neodvisne predvsem od vlade in drugih organov oblasti, političnih strank in gospodarskih družb.
- Njihovi cilji in vrednote niso usmerjeni v njihove lastne koristi. Njihov cilj je delovati v javnem življenju nasploh, se ukvarjati z zadevami širšega pomena v dobrobit ljudi, posameznih skupin ali družbe kot celote in ne zasledujejo gospodarskih ali profesionalnih interesov svojih članov.

Podoben pristop s postavljanjem pogojev pri opredelitvi organizacije kot nevladne organizacije je uporabil tudi Svet Evrope, ki je svojem dokumentu »Temeljni principi o statusu nevladnih organizacij v Evropi« nevladne organizacije opredelil kot tiste organizacije, ki izpolnjujejo sledeče pogoje:

- So prostovoljne in samoupravne organizacije, ki niso podvržene ukazom javnih oblasti. Izrazi, ki določajo nevladne organizacije v nacionalnih pravnih redih, so lahko različni, vendar vključujejo združenja, dobrodelnice organizacije, ustanove, sklade, neprofitne družbe in societete. Med nevladne organizacije ne spadajo organizacije, ki delujejo kot politične stranke.
- So organizacije, ki so lahko ustanovljene s strani fizičnih ali pravnih oseb ter skupin takšnih oseb. Glede na svojo sestavo in območje delovanja so lahko nacionalne ali mednarodne.
- So praviloma članske organizacije, ni pa to nujno.
- So organizacije, katerih osnovni cilj ni ustvarjanje dobička. Dobička ne delijo med svoje člane ali ustanovitelje, temveč ga uporabljajo za doseg svojih ciljev.
- So organizacije, ki so lahko oblikovane neformalno ali formalno kot pravne osebe. Njihov status je lahko glede na nacionalno pravo različen, v skladu s tem pa uživajo različne finančne in druge ugodnosti, ki pripadajo pravnim osebam.

Kljub odsotnosti definicije v nacionalnih predpisih pa nekateri pravni redi drugih držav članic Evropske unije vseeno, podobno kot Slovenija poznajo poseben status za nevladne organizacije, ki delujejo v javnem interesu, in v ta namen opredeljujejo tudi pogoje, da lahko organizacija takšen status pridobi.

Madžarska

Na Madžarskem lahko tako pravna oseba pridobi poseben status organizacije v javnem interesu pod sledečimi pogoji:

- izvaja javno koristne dejavnosti, to je dejavnosti, ki neposredno ali posredno dopolnjuje izvajanje javnih nalog državnih ali lokalnih organov in s tem zadovoljuje določene potrebe javnosti ali posameznikov,
- ima zadostne finančne vire (kar se presoja glede na letne prihodke, glede na izkazan presežek prihodkov ali glede na delež plač v vseh odhodkih) in družbeno podporo (kar se presoja glede na delež namenitev dela dohodnine kot donacij, ki ga organizacija dobi od zavezancev za dohodnino, glede na strukturo stroškov, ki se porabijo za javnokoristne aktivnosti ali glede na povprečno število prostovoljcev),
- njen temeljni akt določa katere javne naloge organizacija dopolnjuje in katere so njene aktivnosti,

- dejavnosti, ki jih izvaja, nudi vsem ne glede na morebitno članstvo v organizaciji,
- pridobitno dejavnost lahko izvaja samo, če s tem ne ogrozi uresničevanja svojih javnokoristnih namenov,
- dobička ne deli, temveč ga mora uporabiti za izvajanje svojih dejavnosti in
- se politično ne udeležuje, finančno ne sme podpirati političnih strank ter je od njih neodvisna.

Poljska

Poljski zakon o javno koristnem delovanju in prostovoljstvu določa, da lahko organizacija pridobi poseben status v javnem interesu, v kolikor deluje na enem od vnaprej določenih področij (teh je 33) in pri tem izpolnjuje še sledeče pogoje:

- delovati mora v interesu celotne družbe ali določene ogrožene družbene skupine,
 - javno koristno dejavnost izvaja nepretrgoma že najmanj dve leti,
 - v kolikor izvaja pridobitno dejavnost, mora biti ta dopolnilna njeni glavni dejavnosti, ki je v javnem interesu,
 - presežek prihodkov nad odhodki namenja za izvajanje dejavnosti v javnem interesu,
 - poleg izvršilnega ali upravljaljskega ima še poseben nadzorni organ,
 - njena notranja pravila prepovedujejo z zakonom določena dejanja, ki bi lahko vodila v konflikt interesov in
 - svojih javno koristnih dejavnosti ne nudi le svojim članom (v kolikor so organizirane kot društvo).
- O podelitvi statusa v javnem interesu na Poljskem odloča sodišče.

Romunija

Tudi v Romuniji lahko neprofitna organizacija pridobi poseben status v javnem interesu, če izpolni z zakonom določene pogoje:

- svoje aktivnosti izvaja v javnem ali v skupnem interesu,
- redno deluje vsaj tri leta in je v tem času že vsaj delno dosegla svoje cilje,
- iz njenega poročila o delu je razviden tudi razvoj njenih dejavnosti,
- ima določeno premoženje, člane in zaposlene delavce, ki ji omogočajo, da dosega svoje cilje in
- ima sklenjene partnerske sporazume z javnimi organi ali drugimi nevladnimi organizacijami.

O podelitvi statusa odloča Generalni sekretariat vlade na podlagi mnenja pristojnega ministrstva. Nevladne organizacije s pridobljenim statusom v javnem interesu imajo pravico do prostega dostopa do nekaterih javnih dobrin in pravico da uporabljajo termin »status v javnem interesu« na svojih dokumentih.

Francija

Podoben sistem pozna tudi Francija, kjer lahko poseben status društvom in ustanovam podeli Državni svet (Conseil d'Etat), v kolikor se te pretežno ukvarjajo z dejavnostmi v javnem interesu, ustrezajo zahtevam sveta o finančni stabilnosti in velikosti organizacije, ter prilagodijo svoje temeljne akte zahtevam sveta glede načina upravljanja, uporabe sredstev in omejitve razdelitve premoženja v primeru prenehanja.

Velika Britanija

V Angliji in Walesu poseben status za javnokoristne organizacije poznajo že od leta 1601, ko je kraljica Elizabeta I. sprejela »English Statute of Charitable Uses«. Sicer pa javnokoristne organizacije, ki se v Veliki Britaniji imenujejo Charities ureja zakon (Charities Act), ki je bil nazadnje spremenjen let 2011. Status organizacijam podeljuje in jih nadzoruje posebna komisija (Charities Commission for England and Wales), ki kot neodvisni vladni oddelek deluje od leta 1993 (ustanovljena je sicer bila leta 1853). Dejavnosti, ki so v javnem interesu, določa zakon: boj proti revščini, izobraževanje, zdravje, razvoj skupnosti, umetnost, kultura, dediščina, znanost, amaterski šport, človekove pravice ipd. Sistem je zasnovan tako, da je registracija obenem obveza in pravica organizacije. Če organizacija izpolnjuje določene pogoje (letni prihodek presega določeno mejo,

ustanovljena je za javnokoristne namene, celotna njena dejavnost je javnokoristna), se mora obvezno registrirati kot charity, komisija pa tudi ne more zavrniti njenega vpisa.

Podobno kot v Angliji in Walesu lahko tudi na Irskem poseben status dobijo le organizacije, ki so ustanovljene izključno za izvajanje javnokoristne dejavnosti. Zakon iz leta 2009 kot takšne dejavnosti določa: boj proti revščini, izobraževanje, religija, prostovoljstvo, zdravje, razvoj skupnosti ipd.. Status podeljuje poseben organ – Charities Regulatory Authority, ki vodi tudi register organizacij s statusom.

Prikaz ureditve podpornega okolja za razvoj nevladnih organizacij:

Poljska, ki ima poseben Svet za javno koristne dejavnosti kot posvetovalno telo pri Ministrstvu za gospodarstvo, delo in socialne zadeve in ga sestavljajo predstavniki oblasti in nevladnih organizacij. Poljska vlada je pripravila tudi posebno Strategijo podpore razvoja civilni družbi v letih 2007-2013, ki predvideva razvoj nevladnih organizacij in socialnih partnerstev.

Dobro vzpostavljeno strukturo podpornega okolja pozna **Hrvaška**. Ta je že leta 1998 ustanovila poseben vladni urad za sodelovanje z nevladnimi organizacijami, ki mu je leta 2002 sledila ustanovitev Sveta za razvoj civilne družbe, leta 2003 pa ustanovitev Javnega sklada za razvoj civilne družbe. Sprejet je bil tudi Program sodelovanja med hrvaško vlado in nevladnim ter neprofitnim sektorjem, ki je nastal na pobudo nevladnega sektorja. Programu je sledila tudi Nacionalna strategija za razvoj civilne družbe, v kateri je država med drugim prepoznala potrebo po vzpostavitvi zadostnih standardov vključevanja nevladnih organizacij v postopke odločanja.

Podobno strategijo je na pobudo nevladnih organizacij sprejela tudi **Bosna in Hercegovina** in sicer Strategijo sodelovanja med vlado bosansko-podrinjskega kantona in nevladnim sektorjem bosansko-podrinjskega kantona za obdobje 2009-2013. Ta med drugim predvideva tudi vzpostavitev posebnega Urada za sodelovanje z nevladnim sektorjem in Sveta civilne družbe. Omenjeni svet ima tudi nalogo nadzora nad izvajanjem strategije.

Estonija ima poseben strateški dokument z imenom Koncept razvoja civilne družbe, ki predstavlja dogovor o partnerskem sodelovanju med državo in neprofitnim sektorjem. Za namene lažje izvedbe je bil naknadno sprejet še poseben Akcijski načrt za izvedbo Koncepta razvoja civilne družbe, za izvajanja nadzora nad njegovim izvajanjem je bil ustanovljen poseben odbor.

Drugačno rešitev pozna **Latvija**, ki nima posebne nacionalne strategije razvoja nevladnih organizacij, sprejela pa je poseben Sporazum o sodelovanju med nevladnimi organizacijami in Kabinetom ministrov, ki ga so ga podpisali tudi predstavniki nevladnih organizacij. V njem so določeni mehanizmi in standardi sodelovanja nevladnih organizacij pri sprejemanju predpisov, vlada pa je naknadno ustanovila tudi Svet za izvedbo Sporazuma o sodelovanju med nevladnimi organizacijami in Kabinetom ministrov, ki predstavlja posvetovalno telo in promovira cilje sporazuma.

Tuje pravne ureditve nevladnim organizacijam v javnem interesu praviloma priznavajo ugodnejšo davčno obravnavo. Zaradi sistematike slovenske zakonodaje teh pravil ni mogoče urejati v tem zakonu, temveč zgolj v področnih davčnih predpisih.

Predlog zakona ni predmet usklajevanja s pravnim redom Evropske unije.

Zakon ni v nasprotju s pravnim redom Evropske unije.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

Sprejem Zakona o nevladnih organizacijah vzpostavlja enotno evidenco nevladnih organizacij v javnem interesu, ki bo ob uveljavitvi zakona prinesla določena administrativna bremena. Pristojna ministrstva bodo morala v navedeno evidenco vnesti podatke o organizacijah, ki so jim podelile status v javnem interesu pred vzpostavitvijo evidence. Po veljavni zakonodaji vsako pristojno ministrstvo vodi svoje evidence, ki posledično niso v celoti dostopne na enem mestu, zato je

vzpostavitev enotne in ažurne evidence nujno potrebna. Administrativne posledice so ob upoštevanju navedenega minimalne.

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

Zaradi poenostavitve pri rednem poročanju o delovanju v javnem interesu se obveznosti strank do javne uprave zmanjšajo.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki, in sicer za:

Predlog zakona ne bo imel posledic za okolje.

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo, in sicer za:

Predlog zakona ne bo imel posledic za gospodarstvo.

6.4 Presoja posledic za socialno področje, in sicer za:

Zakon o nevladnih organizacijah, ki je podlaga za sprejem Strategije razvoja nevladnih organizacij, bo dolgoročno imel ugodne posledice na zaposlenost.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja, in sicer za:

Predlog zakona nima posledic na nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja.

6.6 Presoja posledic za druga področja

Predlog zakona nima posledic za druga področja.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:

Zakon bo zainteresirani javnosti predstavljen preko subjektov podpornega okolja za nevladne organizacije.

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona:

Zakon ne ureja vprašanj, povezanih z drugimi pomembnimi okoliščinami.

7. Prikaz sodelovanja javnosti pri pripravi predloga zakona:

Osnutek zakona, ki ga je pripravila delovna skupina, je bil ažurno objavljen tekom celotnega procesa na spletni strani Ministrstva za javno upravo.

8. Navedba, kateri predstavniki predlagatelja bodo sodelovali pri delu državnega zbora in delovnih teles

- Boris Koprivnikar, minister,
- dr. Nejc Brezovar, državni sekretar,
- Erika Lenčič Stojanovič, vodja Službe za nevladne organizacije,
- Špela Turk, sekretarka.

II. BESEDILO ČLENOV

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen (vsebina in namen zakona)

- (1) Ta zakon opredeljuje nevladno organizacijo, določa pogoje za pridobitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu in pravice ter obveznosti nevladnih organizacij.
- (2) Z namenom krepitev prispevka nevladnih organizacij k družbeni blaginji, kohezivnosti, solidarnosti, demokratični pluralnosti in trajnostno naravnemu razvoju, ta zakon določa tudi podporno okolje in ukrepe za njihov učinkovitejši razvoj.

2. člen (opredelitev nevladne organizacije)

- (1) Nevladna organizacija je nepridobitna in neprofitna pravna oseba zasebnega prava, ki jo ustanovijo izključno domače ali tuje fizične ali pravne osebe zasebnega prava. Nevladna organizacija je neodvisna od drugih subjektov in ni organizirana kot politična stranka, cerkev ali druga verska skupnost, sindikat ali zbornica.
- (2) Ne glede na prejšnji odstavek tega člena organizacija ni nevladna organizacija, če jo je ustanovila politična stranka.
- (3) Ne glede na prvi odstavek tega člena je organizacija lahko nevladna organizacija, če jo je ustanovila študentska organizacija po Zakonu o skupnosti študentov (Uradni list RS, št. 38/94).
- (4) Ne glede na prvi odstavek tega člena je nevladna organizacija lahko organizirana tudi kot sestavni del registrirane cerkve ali druge verske skupnosti, ki ima pravno osebnost na podlagi zakona, ki ureja versko svobodo, če njena registrirana glavna dejavnost ni dejavnost verskih organizacij.

3. člen (nepridobitnost)

Nepridobitna je tista organizacija, ki na podlagi zakona ali akta, ki je bil podlaga za pridobitev pravne osebnosti oziroma akta, v katerem določi svoj namen, dejavnosti in način upravljanja (v nadaljnjem besedilu: ustanovitveni akt) ni ustanovljena z namenom opravljanja pridobitne dejavnosti ali za pridobivanje dobička in ni ustanovljena z namenom pridobivanja, olajševanja ali pospeševanja pridobitne dejavnosti svojih ustanoviteljev, družbenikov ali delničarjev (v nadaljnjem besedilu: ustanovitelji) ali članov.

4. člen (neprofitnost)

Neprofitna je tista organizacija, ki na podlagi zakona ali ustanovitvenega akta dobiček ali presežek

prihodkov nad odhodki uporablja izključno za doseganje svojega namena ali ciljev, svojega premoženja ne deli med svoje ustanovitelje, člane ali druge osebe in se v primeru prenehanja, po poravnavi vseh obveznosti, njeno premoženje prenese na drugo nevladno organizacijo z enakim ali podobnim namenom ali nepridobitno pravno osebo javnega prava.

5. člen (neodvisnost od drugih subjektov)

Organizacija je neodvisna od drugih subjektov, če imajo predstavniki države, regije, lokalne samoupravne skupnosti, nosilca javnega pooblastila, politične stranke ali gospodarske družbe, fizične osebe, ki na trgu samostojno opravljajo pridobitno dejavnost, ali druge pravne osebe, ki niso nepridobitne, v njenem poslovnem organu, organu upravljanja ali organu nadzora skupaj manj kot polovico glasov.

II. STATUS NEVLADNE ORGANIZACIJE V JAVNEM INTERESU

6. člen (opredelitev in pogoji za podelitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu)

- (1) Nevladni organizaciji se lahko podeli status nevladne organizacije v javnem interesu na določenem področju, če njeno delovanje na tem področju presega interese njenih članov ali ustanoviteljev ter je splošno koristno in izpolnjuje pogoje iz tega zakona.
- (2) Nevladni organizaciji se lahko podeli status nevladne organizacije v javnem interesu na področju kulture, vzgoje in izobraževanja, zdravstvenega varstva, socialnega varstva, izvajanja družinske politike, varstva človekovih pravic, varstva potrošnikov, promocije in organiziranja prostovoljstva, mladinskega sektorja, spodbujanje turizma, varstva naravne in kulturne dediščine, varstva okolja, ohranjanja narave, urejanja prostora, varstva živali, športa, obrambe, varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, prometne varnosti, prehrane, mednarodnih odnosov, razvoja nevladnih organizacij, razvojne pomoči, razvoja demokracije, razvoja informacijske družbe, znanosti ali raziskovanja ali na drugem področju.
- (3) Nevladni organizaciji se lahko podeli status iz prejšnjega odstavka tega člena na več področjih.
- (4) Nevladni organizaciji se podeli status iz drugega odstavka tega člena, če izpolnjuje naslednje pogoje:
 - njeni člani niso pravne osebe javnega prava,
 - ima dejavnost, ki je v javnem interesu, opredeljeno v ustanovitvenem aktu,
 - deluje najmanj dve leti pred vložitvijo vloge za pridobitev statusa,
 - lahko izkaže pomembnejše dosežke svojega delovanja na področju iz drugega odstavka tega člena v zadnjih dveh letih,
 - zadnji dve leti je sredstva pretežno uporabljala za opravljanje dejavnosti v javnem interesu na področju iz drugega odstavka tega člena in je redno izvajala programe, projekte ali druge aktivnosti za uresničevanje namena in ciljev, ki so v javnem interesu,
 - ima izdelan najmanj dvoletni program bodočega delovanja, ki vsebuje redno izvajanje dejavnosti v javnem interesu,
 - ni storila posebno hudega ali hujšega davčnega prekrška ali kaznivega dejanja in
 - ni v stečajnem postopku ali postopku likvidacije.
- (5) Ministri, pristojni za področja, na katerih nevladne organizacije delujejo, s predpisom podrobneje določijo kriterije za izpolnjevanje pogoja iz četrte alineje prejšnjega odstavka tega člena, če kriteriji niso določeni s posebnim zakonom.

(6) S posebnim zakonom se lahko dejavnosti, ki so v javnem interesu, podrobneje opredeli.

7. člen (pristojno ministrstvo)

- (1) O podelitvi statusa nevladne organizacije v javnem interesu na določenem področju iz drugega odstavka 6. člena tega zakona odloči ministrstvo, pristojno za to področje (v nadaljnjem besedilu: pristojno ministrstvo).
- (2) Če nevladna organizacija zaprosi za podelitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu na več področjih iz drugega odstavka 6. člena tega zakona, ki so v pristojnosti več ministrstev, o podelitvi statusa odloči ministrstvo, pristojno za področje, na katerem nevladna organizacija pretežno deluje, po predhodnem soglasju ministrstev, pristojnih za ostala področja.
- (3) Če nevladna organizacija, ki že ima status nevladne organizacije v javnem interesu na določenem področju iz drugega odstavka 6. člena tega zakona, zaprosi za podelitev statusa še na drugem področju, ki je v pristojnosti drugega ministrstva, o podelitvi statusa odloči ministrstvo, ki je organizaciji podelilo status, po predhodnem soglasju ministrstva, pristojnega za drugo področje.
- (4) Če nevladna organizacija zaprosi za podelitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu na področju, za katerega ni pristojno nobeno ministrstvo, o podelitvi statusa na tem področju odloči ministrstvo, pristojno za delovanja nevladnih organizacij (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo, pristojno za delovanje nevladnih organizacij).
- (5) O pritožbi zoper odločbo pristojnega ministrstva odloča Vlada Republike Slovenije.

8. člen (vloga)

- (1) Vlogo za podelitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu nevladna organizacija poda pri pristojnem ministrstvu.
- (2) Vlogi mora priložiti:
 - poročilo o delu, iz katerega so razvidni programi, projekti ali druge aktivnosti z navedbo pomembnejših dosežkov, ki jih je organizacija izvajala v javnem interesu na področju iz drugega odstavka 6. člena tega zakona v zadnjih dveh letih,
 - dokazila o aktivnostih in pomembnejših dosežkih iz prejšnje alineje,
 - poročilo o porabi sredstev za izvajanje aktivnosti iz prve alineje tega odstavka,
 - sprejet program bodočega delovanja za najmanj dve leti, ki vsebuje redno izvajanje dejavnosti v javnem interesu.
- (3) Pristojno ministrstvo si v postopku podelitve statusa iz uradnih evidenc in registrov pridobi:
 - podatke o registraciji organizacije,
 - podatke o ustanovitelju organizacije,
 - kopijo veljavnega ustanovitvenega akta,
 - izpis podatkov letnih poročil organizacije za zadnji dve leti, za organizacijo, ki je na podlagi zakona zavezana k revidiranju računovodskih izkazov, pa tudi oceno revizorja,
 - podatek ali je organizacija storila posebno hud ali hujši davčni prekršek ali kaznivo dejanje in
 - podatek ali je organizacija v stečajnem postopku ali postopku likvidacije.
- (4) Pristojno ministrstvo pozove organizacijo, da v roku 15 dni predloži dokazila o izpolnjevanju pogojev iz 2. člena tega zakona, če to ni razvidno iz uradnih evidenc in registrov.

9. člen
(mnenje, ali gre za nevladno organizacijo)

- (1) Pristojno ministrstvo lahko v postopku podelitve statusa nevladne organizacije v javnem interesu za mnenje, ali je organizacija nevladna organizacija, zaprosi ministrstvo, pristojno za delovanje nevladnih organizacij.
- (2) Ministrstvo, pristojno za delovanje nevladnih organizacij, mnenje iz prejšnjega odstavka tega člena objavi na svoji spletni strani.

10. člen
(organizacije, ki jim je priznano delovanje v javnem interesu na podlagi drugega zakona)

- (1) Organizaciji se lahko podeli status nevladne organizacije v javnem interesu po tem zakonu tudi, če ne izpolnjuje pogojev iz 6. člena tega zakona, če:
 - je nevladna organizacija,
 - ima na podlagi drugega zakona najmanj dve leti pridobljen status, da deluje v javnem interesu, ali če zadnji dve leti izvaja dejavnost, za katero drug zakon določa, da je v javnem interesu,
 - njeni člani niso pravne osebe javnega prava,
 - ni storila posebno hudega ali hujšega davčnega prekrška ali kaznivega dejanja in
 - ni v stečajnem postopku ali postopku likvidacije.
- (2) Pogoj iz druge alineje prejšnjega odstavka tega člena ni izpolnjen, če drug zakon določa, da je organizacija ali njena dejavnost dobrodelna ali splošnokoristna.
- (3) Organizacija iz prvega odstavka tega člena vloži za podelitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu priloži odločbo, s katero ji je na podlagi posebnega zakona priznan poseben status, da deluje v javnem interesu, ali v vlogi navede določbo posebnega zakona, ki določa, da je njena dejavnost v javnem interesu.
- (4) Pristojno ministrstvo si v postopku podelitve statusa nevladne organizacije v javnem interesu po tem členu iz uradnih evidenc in registrov pridobi:
 - podatke o registraciji organizacije,
 - podatke o ustanovitelju organizacije,
 - kopijo veljavnega ustanovitvenega akta,
 - izpis podatkov iz letnih poročil organizacije za zadnji dve leti, za organizacijo, ki je na podlagi zakona zavezana k revidiranju računovodskih izkazov, pa tudi oceni revizorja,
 - podatek ali je organizacija storila posebno hud davčni prekršek ali kaznivo dejanje in
 - podatek ali je organizacija v stečajnem postopku ali postopku likvidacije.
- (5) Če se organizaciji podeli status nevladne organizacije v javnem interesu po tem členu, ker ji je na podlagi posebnega zakona zaradi njene dejavnosti priznan poseben status, da deluje v javnem interesu, se v odločbi o podelitvi statusa nevladne organizacije v javnem interesu po tem členu navede tudi:
 - podatke o odločbi, s katero je bil organizaciji priznan poseben status, da deluje v javnem interesu, in ki je bila podlaga za podelitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu po tem členu: številko odločbe in navedbo organa, ki jo je izdal in
 - navedbo, da status nevladne organizacije v javnem interesu velja toliko časa, dokler ima organizacija poseben status, da deluje v javnem interesu, po določbi iz prejšnje alineje.
- (6) Nevladni organizaciji se podeli status nevladne organizacije v javnem interesu po tem členu za področje, na katerem ima že podeljen status, da deluje v javnem interesu, ali za področje, na katerem poseben zakon določa, da je njena dejavnost v javnem interesu.

- (7) Če organizacija hkrati zaprosi za podelitev statusa, da deluje v javnem interesu po tem zakonu in na podlagi drugega zakona, in je za podelitev obeh statusov pristojno isto ministrstvo, odloči to ministrstvo o podelitvi obeh statusov v enem postopku z izdajo ene odločbo. V tem primeru pristojno ministrstvo ne izda posebnega sklepa o združitvi zadev v en postopek.

11. člen **(redno poročanje o delovanju v javnem interesu)**

- (1) Organizacija, ki ima status nevladne organizacije v javnem interesu (v nadaljnjem besedilu: nevladna organizacija v javnem interesu) predloži pristojnemu ministrstvu do 31. marca leta, ki sledi vsakemu drugemu letu od pridobitve statusa:
- poročilo iz prve in tretje alineje drugega odstavka 8. člena tega zakona za pretekli dve leti z dokazili o aktivnostih in pomembnejših dosežkih in
 - program bodočega delovanja za najmanj dve leti.
- (2) Pristojno ministrstvo v 15 dneh pisno opozori nevladno organizacijo v javnem interesu, ki ne izpolni obveznosti iz prejšnjega odstavka tega člena, in jo pozove, da obveznosti izpolni v 30 dneh.
- (3) Prvi in drugi odstavek tega člena se ne uporabljata za nevladno organizacijo v javnem interesu, ki je status pridobila na podlagi 10. člena tega zakona.
- (4) Pristojno ministrstvo po prejemu poročila in programa iz prvega odstavka tega člena in na podlagi podatkov iz uradnih evidenc in registrov preveri, ali nevladna organizacija v javnem interesu, ki je status pridobila na podlagi 6. člena tega zakona, še vedno izpolnjuje pogoje iz 2. in 6. člena tega zakona. Pristojno ministrstvo vsake dve leti na podlagi podatkov iz uradnih evidenc in registrov po uradni dolžnosti preveri, ali nevladna organizacija v javnem interesu, ki je status pridobila na podlagi 10. člena tega zakona, še vedno izpolnjuje pogoje iz 2. in 10. člena tega zakona
- (5) Podrobnejšo vsebino poročila iz prve alineje prvega odstavka tega člena in način njegove predložitve predpiše ministrstvo, pristojno za delovanje nevladnih organizacij.

12. člen **(obveščanje o spremembah)**

- (1) Nevladna organizacija v javnem interesu v 30 dneh sporoči pristojnemu ministrstvu spremembo, ki lahko vpliva na izpolnjevanje pogojev za pridobitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu, in sicer:
- spremembo ustanoviteljev, po kateri na položaj novega ustanovitelja vstopi pravna oseba,
 - spremembo ustanovitvenega akta, ki se nanaša na namen organizacije ali uporabo presežka ali
 - spremembo sestave poslovodnega organa, organa upravljanja ali organa nadzora, po kateri se poveča skupno število glasov predstavnikov države, regije, samoupravne lokalne skupnosti, nosilca javnega pooblastila, politične stranke ali gospodarskega subjekta.
- (2) Če so podani razlogi za sum, da nevladna organizacija v javnem interesu ne izpolnjuje več pogojev iz 2., 6. ali 10. člena tega zakona, pristojno ministrstvo to preveri po uradni dolžnosti, tako da pridobi podatke in dokumente iz uradnih evidenc in registrov ali zahteva dokazila od nevladne organizacije v javnem interesu v roku, ki ne sme biti krajši od 30 dni in ne daljši od 60 dni.

13. člen
(odvzem statusa nevladne organizacije v javnem interesu)

- (1) Pristojno ministrstvo organizaciji odvzame status nevladne organizacije v javnem interesu, če:
- ne izpolnjuje več pogojev iz 2., 6. ali 10. člena tega zakona oziroma, če ne opravlja več dejavnosti v javnem interesu,
 - kljub opozorilu pristojnega ministrstva tudi v naknadnem roku 30 dni ne izpolni obveznosti iz prvega odstavka 11. člena tega zakona ali
 - se organizacija podeljenemu statusu pisno odreče.
- (2) Za odvzem statusa iz prvega odstavka tega člena se smiselno uporabljajo določbe 7. člena tega zakona.

14. člen
(obveznost medsebojnega obveščanja državnih organov)

Državni organi, organi samoupravnih lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil v primeru suma, da obstaja razlog za odvzem statusa nevladne organizacije v javnem interesu, o tem nemudoma obvestijo pristojno ministrstvo in mu posredujejo vse dokumente, ki jih imajo v zvezi s tem.

III. PRAVICE NEVLADNIH ORGANIZACIJ V JAVNEM INTERESU

15. člen
(uporaba poimenovanja nevladna organizacija v javnem interesu)

- (1) Besedno zvezo »nevladna organizacija v javnem interesu« lahko v svojem imenu uporablja samo nevladna organizacija v javnem interesu.
- (2) Samo nevladna organizacija v javnem interesu lahko navaja, da je nevladna organizacija v javnem interesu ali da ima status nevladne organizacije v javnem interesu.

16. člen
(prednost pri javnih razpisih)

- (1) Pri javnih razpisih za pridobivanje sredstev iz državnega proračuna, namenjenih nevladnim organizacijam, se v merilih za izbor prejemnikov sredstev upošteva tudi status nevladne organizacije v javnem interesu na področju, kateremu je javni razpis namenjen, pri čemer upoštevanje takšnega statusa ne sme biti manjše od 5 % in ne presegati 20 % skupne vrednosti meril.
- (2) Samoupravne lokalne skupnosti lahko upoštevajo status nevladne organizacije v javnem interesu na način iz prejšnjega odstavka tega člena.

17. člen
(druge spodbude in pravice)

- (1) S posebnimi zakoni se lahko določijo davčne in druge ugodnosti, olajšave, spodbude, prednosti in druge pravice za nevladne organizacije v javnem interesu.
- (2) S posebnimi zakoni se lahko določijo tudi pravice nevladnih organizacij v javnem interesu, da

zastopajo določen javni interese v upravnih in sodnih postopkih.

18. člen
(stečaj nevladne organizacije v javnem interesu)

- (1) Nad nevladno organizacijo v javnem interesu se lahko opravi stečajni postopek le po predhodnem soglasju pristojnega ministrstva iz 7. člena tega zakona.
- (2) Pristojno ministrstvo poda soglasje iz prejšnjega odstavka, če ugotovi, da s stečajem nevladne organizacije v javnem interesu ne bo huje ogroženo izvajanje dejavnosti, ki je v javnem interesu.

IV. EVIDENCA NEVLADNIH ORGANIZACIJ V JAVNEM INTERESU

19. člen
(evidenca nevladnih organizacij v javnem interesu)

- (1) Evidenco nevladnih organizacij v javnem interesu (v nadaljnjem besedilu: evidenca) v elektronski obliki vzpostavi in vodi pristojna organizacija za javnopravne evidence in storitve na podlagi podatkov pristojnih ministrstev.
- (2) V evidenci se obdelujejo naslednji podatki o nevladnih organizacijah v javnem interesu:
 - matična številka,
 - davčna številka,
 - firma ali ime,
 - naslov sedeža,
 - pravnoorganizacijska oblika,
 - datum vpisa v evidenco,
 - datum izbrisa iz evidence,
 - aktivnost statusa,
 - področje, za katerega ima organizacija podeljen status nevladne organizacije v javnem interesu (šifra in naziv področja),
 - datum podelitve in datum vpisa statusa nevladne organizacije v javnem interesu za določeno področje,
 - datum odvzema in datum izbrisa statusa nevladne organizacije v javnem interesu za določeno področje in
 - pristojno ministrstvo, ki je organizaciji podelilo status nevladne organizacije v javnem interesu in ki zagotavlja pravilnost podatkov v evidenci.
- (3) Pri posamezni nevladni organizaciji v javnem interesu so vpisani podatki o enem ali več področjih, za katerega ima podeljen status nevladne organizacije v javnem interesu.
- (4) Za namen točnosti in ažurnosti podatkov pristojna organizacija prevzema podatke o matični številki, davčni številki, o firmi ali imenu, naslovu sedeža, pravnoorganizacijski obliki ter spremembe teh podatkov iz Poslovnega registra Slovenije (v nadaljnjem besedilu: PRS).

20. člen
(vpis v evidenco in spremembe vpisa)

- (1) Ko pristojno ministrstvo nevladni organizaciji prvič podeli status v javnem interesu z dnem dokončnosti odločbe o podelitvi statusa vpiše njene podatke in podatke o podeljenem statusu v evidenco.
- (2) Ko pristojno ministrstvo nevladni organizaciji v javnem interesu podeli status v javnem interesu še na drugem področju ali ji odvzame status v javnem interesu z dnem dokončnosti odločbe o

podelitvi ali odvzemu statusa v evidenco vpiše spremembe podatkov o podeljenem ali odvzetem statusu v evidenco.

- (3) Pristojno ministrstvo vpisuje podatke v evidenco z uporabo kvalificiranega digitalnega potrdila preko spletne aplikacije pristojne organizacije za javnopravne evidence .
- (4) Pristojna organizacija za javnopravne evidence in storitve pristojno ministrstvo obvesti o opravljenem vpisu ali spremembi na elektronski naslov.

21. člen (izbris iz evidence)

- (1) Pristojna organizacija za javnopravne evidence in storitve samodejno, na podlagi podatkov PRS, iz evidence izbriše organizacijo s statusom nevladne organizacije v javnem interesu.
- (2) Ko pristojno ministrstvo preko spletne aplikacije pristojne organizacije za javnopravne evidence in storitve iz evidence izbriše zadnje področje, na katerem ima organizacija status nevladne organizacije v javnem interesu, se organizaciji z istim dnem spremeni status v evidenci.

22. člen (dostop do podatkov)

- (1) Evidenca je javna in brezplačno dostopna na spletni strani pristojne organizacije za javnopravne evidence.
- (2) Pristojna organizacija za javnopravne evidence omogoča vpogled v zadnje stanje podatkov v evidenci ali v podatke po stanju na določen dan.
- (3) Pristojna organizacija za javnopravne evidence omogoča javni dostop do podatkov še pet let po izbrisu organizacije iz evidence.

V. PODPORNO OKOLJE ZA NEVLADNE ORGANIZACIJE

23. člen (naloge ministrstev)

- (1) Ministrstvo, pristojno za delovanje nevladnih organizacij, spremlja stanje na področju nevladnih organizacij in opravlja tudi naslednje naloge:
 - pripravlja, izvaja in vrednoti politike, predpise in ukrepe, ki vplivajo na razvoj in delovanje nevladnih organizacij,
 - skrbi za koordinacijo določanja in izvajanja politik med ministrstvi in vladnimi službami na tem področju,
 - skrbi za razvoj podpornega okolja za nevladne organizacije in za izvrševanje tega zakona,
 - pripravlja in izvaja splošne ukrepe za sodelovanje države z nevladnimi organizacijami pri oblikovanju politik in predpisov,
 - zbira podatke o financiranju nevladnih organizacij,
 - pripravlja letna poročila o razvoju nevladnih organizacij,
 - zagotavlja administrativno tehnično podporo delovanju sveta iz 26. člena tega zakona,
 - zagotavlja sistemsko podporo programom in projektom, namenjenim spodbujanju razvoja nevladnih organizacij in razvoju podpornega okolja za njihovo delovanje in
 - zagotavlja sistemsko podporo za delovanje subjektov podpornega okolja za nevladne organizacije.

- (2) Ministrstva v sodelovanju z ministrstvom, pristojnim za delovanje nevladnih organizacij, na področjih za katera so pristojna:
- sodelujejo pri pripravi, izvajanju in vrednotenju politik, predpisov in ukrepov, ki vplivajo na razvoj in delovanje nevladnih organizacij,
 - pripravljajo, izvajajo in vrednotijo politike, predpise in ukrepe, ki vplivajo na razvoj in delovanje nevladnih organizacij na svojih področjih,
 - pripravljajo in izvajajo ukrepe za sodelovanje države z nevladnimi organizacijami pri oblikovanju politik in predpisov na svojih področjih in
 - zagotavljajo sistemsko podporo programom in projektom, namenjenih spodbujanju razvoja nevladnih organizacij in razvoju podpornega okolja za njihovo delovanje na svojih področjih.
- (3) Subjekti podpornega okolja iz devete alineje prvega odstavka tega člena so nevladne organizacije, ki na nacionalni ravni (horizontalne mreže) ali na regionalni ravni (regionalna stičišča) združujejo nevladne organizacije iz različnih vsebinskih področij delovanja in izvajajo dejavnosti informiranja, svetovanja, izobraževanja, raziskovanja, zagovorništva, mreženja, promocije in podpore v korist vseh nevladnih organizacij na nacionalni oziroma regionalni ravni.
- (4) Subjekti podpornega okolja iz četrte alineje drugega odstavka tega člena so nevladne organizacije, ki na nacionalni ravni združujejo nevladne organizacije iz vsebinsko istega področja (vsebinske mreže) in izvajajo dejavnosti informiranja, svetovanja, izobraževanja, raziskovanja, zagovorništva, mreženja, promocije in podpore v korist vseh nevladnih organizacij iz istega področja.
- (5) Posamezne naloge iz prvega in drugega odstavka tega člena lahko izvajajo tudi nevladne organizacije ali drugi izvajalci. Za izbor izvajalca izvede ministrstvo iz prvega oziroma drugega odstavka tega člena postopek javnega razpisa ali javnega naročila, v katerem ne more izključiti nevladne organizacije kot prijavitelja oziroma ponudnika.

24. člen **(naloge samoupravnih lokalnih skupnosti)**

Samoupravne lokalne skupnosti lahko samostojno ali skupaj načrtujejo, financirajo in izvajajo politike razvoja nevladnih organizacij.

25. člen **(načrtovanje razvoja nevladnih organizacij)**

- (1) Načrtovan razvoj nevladnih organizacij v Republiki Sloveniji zagotavlja Strategija razvoja nevladnih organizacij (v nadaljnjem besedilu: strategija). Strategijo za obdobje petih let na predlog ministrstva, pristojnega za delovanje nevladnih organizacij, sprejme vlada po posvetovanju s svetom iz 26. člena tega zakona in nevladnimi organizacijami.
- (2) Strategija zajema analizo potreb, temelje politike razvoja, strateške razvojne cilje, vlogo države, občin in drugih akterjev pri doseganju razvojnih ciljev, glavna področja razvoja nevladnih organizacij, temeljne skupine ukrepov za doseg razvojnih ciljev in okvirna sredstva, namenjena za njeno uresničevanje.
- (3) Ministrstvo, pristojno za delovanje nevladnih organizacij, v sodelovanju z ministrstvi, pristojnimi za področja, na katerih delujejo nevladne organizacije, pripravi program ukrepov za izvajanje strategije za posamezno koledarsko leto ali plansko obdobje (v nadaljnjem besedilu: program ukrepov). Program ukrepov sprejme vlada po predhodni pridobitvi mnenja sveta iz 26. člena tega zakona.
- (4) Program ukrepov zajema vsaj:

- ukrepe za oblikovanje podpornega okolja za delovanje nevladnih organizacij,
- ukrepe za vzpostavitev davčno ugodnega okolja za delovanje nevladnih organizacij.
- ukrepe za sodelovanje države z nevladnimi organizacijami pri oblikovanju politik in predpisov,
- ukrepe za spodbujanje zaposlovanja v nevladnih organizacijah,
- ukrepe za spodbujanje prostovoljstva,
- ukrepe za promocijo nevladnih organizacij in
- ukrepe za omogočanje dolgoročnega financiranja nevladnih organizacij .

(5) V programu ukrepov se za vsak ukrep določi:

- cilje in vsebino ukrepa,
- ciljne nevladne organizacije, ki jim je ukrep namenjen,
- pogoje za vključitev v aktivnosti in način izvajanja aktivnosti,
- vrsto in višino upravičenih stroškov v okviru aktivnosti,
- obdobje izvajanja aktivnosti,
- izvajalce ali podizvajalce posameznega ukrepa,
- vire in obseg sredstev za financiranje ter opredelitev, ali aktivnost predstavlja državno pomoč,
- način poročanja in
- merila za ocenjevanje doseganja ciljev ukrepa.

(6) Če med planskim obdobjem pride do takšnih sprememb potreb ali obsega finančnih sredstev, ki zahtevajo spremembo strategije ali programa ukrepov, se strategija ali program ukrepov spremenita na način, kot se navedena dokumenta sprejemata.

26. člen

(spremljanje strategije, programa ukrepov in razvoja nevladnih organizacij)

Izvajanje strategije in program ukrepov za razvoj nevladnih organizacij spremlja Svet Vlade Republike Slovenije, ki je pristojen za spodbujanje razvoja prostovoljstva, prostovoljskih in nevladnih organizacij (v nadaljnjem besedilu: svet).

VI. NADZOR

27. člen

(nadzor)

(1) Nadzor nad izvrševanjem posameznih določb tega zakona izvajajo:

- nad določbami 12. člena in 13. člena tega zakona pristojna ministrstva iz 7. člena tega zakona,
- nad določbami 15. člena tega zakona ministrstvo, pristojno za delovanje nevladnih organizacij.

(2) Strokovni nadzor nad izvajanjem določb 16. člena tega zakona izvaja ministrstvo, pristojno za delovanje nevladnih organizacij.

VII. KAZENSKÉ DOLOČBE

28. člen

(1) Z globo 800 do 2.000 eurov se za prekršek kaznuje nevladna organizacija v javnem interesu, ki pristojnemu ministrstvu iz 7. člena tega zakona v 30. dneh od nastanka ne sporoči spremembe, ki lahko vpliva na izpolnjevanje pogojev za pridobitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu (prvi odstavek 12. člena).

- (2) Z globo 800 eurov se za prekršek iz prejšnjega odstavka tega člena kaznuje tudi odgovorna oseba pravne osebe.
- (3) Z globo 420 eurov se kaznuje nevladna organizacija v javnem interesu, ki pristojnemu ministrstvu iz 7. člena tega zakona na njegovo zahtevo v podanem roku ne posreduje dokazil, da še vedno izpolnjuje pogoje iz 2., 6. ali 10. člena tega zakona (drugi odstavek 12. člena)
- (4) Z globo 125 eurov se za prekršek iz tretjega odstavka tega člena kaznuje tudi odgovorna oseba pravne osebe.
- (5) Z globo 2.000 do 10.000 eurov se kaznuje pravna oseba, ki nima statusa nevladne organizacije v javnem interesu in:
- v svojem imenu ali firmi uporablja besedno zvezo »nevladna organizacija v javnem interesu« (prvi odstavek 15. člena tega zakona) ali
 - na svojem sporočilu naslovniku navaja, da je nevladne organizacije v javnem interesu ali da ima status nevladne organizacije v javnem interesu (drugi odstavek 15. člena tega zakona).
- (6) Z globo 600 eurov se za prekršek iz petega odstavka tega člena kaznuje tudi odgovorna oseba pravne osebe.

VIII. PREHODNE IN KONČNA DOLOČBA

29. člen

(ureditev položaja organizacije, ki imajo status društva v javnem interesu ali temu podoben status)

- (1) Ne glede na 6. in 10. člen tega zakona se za društvo ali drugo organizacijo, ki ima na dan uveljavitve tega zakona pridobljen status delovanja v javnem interesu na podlagi:
- Zakona o društvih (Uradni list RS, št. 64/11 – uradno prečiščeno besedilo),
 - Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 - ORZVKD39, 90/12, 111/13 in 32/16),
 - Zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 - uradno prečiščeno besedilo, 61/06 - ZDru-1, 8/10 - ZSKZ-B in 46/14),
 - Zakona o varstvu podzemnih jam (Uradni list RS, št. 2/04, 61/06 - ZDru-1 in 46/14 - ZON-C),
 - Zakona o varnosti cestnega prometa (Uradni list RS, št. 56/08 - uradno prečiščeno besedilo, 57/08 - ZLDUVCP, 58/09, 36/10, 106/10 - ZMV, 109/10 - ZCes-1, 109/10 - ZPrCP, 109/10 - ZVoz in 39/11 - ZJZ-E),
 - Zakona o voznikih (Uradni list RS, št. 109/10 in 25/14),
 - Pomorskega zakonika (Uradni list RS, št. 120/06 - uradno prečiščeno besedilo, 88/10, 59/11 in 33/16),
 - Zakona o vojnih invalidih (Uradni list RS, št. 63/95, 2/97 - odl. US, 19/97, 21/97 - popr., 75/97, 11/06 - odl. US, 61/06 - ZDru-1, 114/06 - ZUTPG, 40/12 - ZUJF in 19/14),
 - Zakona o žrtvah vojnega nasilja (Uradni list RS, št. 18/03 - uradno prečiščeno besedilo, 54/04 - ZDoh-1, 68/05 - odl. US, 61/06 - ZDru-1, 114/06 - ZUTPG, 72/09 in 40/12 - ZUJF),
 - Zakon o vojnih veteranih (Uradni list RS, št. 59/06 - uradno prečiščeno besedilo, 61/06 - ZDru-1, 101/06 - odl. US, 40/12 - ZUJF in 32/14),
 - Zakona o zdravstvenem varstvu rastlin (Uradni list RS, št. 62/07 - uradno prečiščeno besedilo, 36/10 in 40/14 - ZIN-B),
 - Zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti (Uradni list RS, št. 22/06 - uradno prečiščeno besedilo, 61/06 - ZDru-1, 112/07, 9/11 in 57/12 - ZPOP-1A)
 - Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno

- prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11 in 111/13) ter
- Zakona o zaščiti živali (Uradni list RS, št. 38/13 – uradno prečiščeno besedilo).

šteje, da ima status nevladne organizacije v javnem interesu do izdaje odločbe iz četrtega oziroma petega odstavka tega člena.

- (2) Društva in druge organizacije iz prvega odstavka tega člena uskladijo svoje ustanovitvene akte in delovanje s pogoji, ki veljajo za pridobitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu po tem zakonu in o tem poročajo pristojnemu ministrstvu ob letnem poročilu o delu iz 11. člena tega zakona najkasneje do 31. marca 2019.
- (3) Društva in druge organizacije iz prvega odstavka tega člena poročajo pristojnemu ministrstvu v skladu s prvim odstavkom 11. člena tega zakona vsako drugo leto od pridobitve statusa delovanja v javnem interesu na podlagi zakona iz prvega odstavka tega člena.
- (4) Pristojno ministrstvo društvu ali drugi organizaciji iz prvega odstavka tega člena, ki izpolni obveznosti iz drugega in tretjega odstavka tega člena, izda po uradni dolžnosti odločbo o podelitvi statusa nevladne organizacije v javnem interesu, če ugotovi, da društvo ali druga organizacija izpolnjuje pogoje za nevladno organizacijo v javnem interesu po tem zakonu in sicer v 60 dneh po prejemu popolnega poročila iz drugega odstavka tega člena.
- (5) Pristojno ministrstvo društvu ali organizaciji iz prvega odstavka tega člena, ki ne izpolni obveznosti iz drugega in tretjega odstavka tega člena pozove, da v roku 30 dni izpolni obveznosti iz drugega in tretjega odstavka tega člena. Če društvo ali druga organizacija tudi po pozivu ne izpolni obveznosti, ji pristojno ministrstvo odvzame status nevladne organizacije v javnem interesu, ki ga je organizacija pridobila na podlagi zakona iz prvega odstavka tega člena in sicer v 60 dneh po poteku dodatnega roka za izpolnitev obveznosti. Z dnevom dokončnosti odločbe pristojno ministrstvo organizacijo izbriše iz evidence iz 19. člena tega zakona.

30. člen

(vzpostavitev evidence nevladnih organizacij v javnem interesu)

- (1) Pristojna organizacija za javnopravne evidence in storitve vzpostavi evidenco iz 19. člena tega zakona v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona.
- (2) Ministrstva, ki so organizacijam podelila status delovanja v javnem interesu na podlagi zakonov iz prvega odstavka 29. člena tega zakona, v treh mesecih od vzpostavitve evidence vnesejo vanjo podatke iz drugega odstavka 19. člena tega zakona o teh organizacijah in podatke o nevladnih organizacijah, ki so jim podelila status v javnem interesu na podlagi tega zakona pred vzpostavitvijo evidence.

31. člen

(izdaja in sprememba predpisov ter sprejem strategije)

- (1) Ministri, pristojni za posamezno področje na katerem delujejo nevladne organizacije, izdajo predpise iz petega odstavka 6. člena tega zakona v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona.
- (2) Minister, pristojen za delovanje nevladnih organizacij, izda predpis iz petega odstavka 11. člena tega zakona v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona.
- (3) Minister, pristojen za društva, v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona z njim uskladi Pravilnik o vsebini, obliki in načinu vodenja registra društev, registra podružnic tujih društev in evidence društev v javnem interesu (Uradni list RS, št. 5/07, 56/08 in 64/11)

- (4) Minister, pristojen za zaščito živali, v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona z njim uskladi Pravilnik o podrobnejših kriterijih za pridobitev statusa društva ali organizacije, ki na področju zaščite živali deluje v javnem interesu (Uradni list RS, št. 29/14).
- (5) Minister, pristojno za vojne veterane, v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona z njim uskladi Pravilnik o merilih za sofinanciranje dejavnosti društev ali zvez vojnih veteranov (Uradni list RS, št. 5/15 in 89/15).
- (6) Vlada sprejme strategijo iz prvega odstavka 25. člena tega zakona v roku dveh let od uveljavitve tega zakona.

32. člen

(uskladitev zakonov, ki urejajo status društva, ki deluje v javnem interesu ali podoben status)

- (1) Z dnem uveljavitve tega zakona se črtajo sledeče določbe Zakona o društvih (Uradni list RS, št. 64/11 – uradno prečiščeno besedilo):
 - V. poglavje,
 - tretji in četrti odstavek 40. člena,
 - 48. člen,
 - v prvem in drugem odstavku 50. člena besedilo »ter evidenco društev v javnem interesu«
 - v drugi alineji drugega odstavka 50. člena besedilo »oziroma evidenco društev v javnem interesu«, pred besedo »centralni« pa se vejica spremeni v besedo »oziroma« in
 - tretji alineja drugega odstavka 50. člena.
- (2) V Zakonu o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12 in 39/16) se:
 - v prvem odstavku 79.a člena besedilo »status društva v javnem interesu na področju socialnega varstva, če poleg splošnih pogojev, ki jih določa zakon, ki ureja društva« zamenja z besedilom »status nevladne organizacije v javnem interesu na področju socialnega varstva, če poleg splošnih pogojev, ki jih določa zakon, ki ureja status nevladne organizacije v javnem interesu«,
 - v 79.b členu se besedilo »smiselno uporabljajo določbe o statusu društva v javnem interesu, določene s tem zakonom in zakonom, ki ureja društva« zamenja z besedilom »uporabljajo določbe o statusu nevladne organizacije v javnem interesu, določene s tem zakonom in zakonom, ki ureja status nevladne organizacije v javnem interesu«,
 - v prvem in drugem odstavku 79.c členu se besedilo »status delovanja v javnem interesu na področju socialnega varstva« zamenja z besedilom »status nevladne organizacije v javnem interesu na področju socialnega varstva«,
 - v četrtem odstavku 79.c člena se besedilo »statusa delovanja v javnem interesu« zamenja z besedilom »statusa nevladne organizacije v javnem interesu«,
 - črta peti odstavek 79.c člena.
- (3) V Zakonu o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 - uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11 in 111/13) se v drugem odstavku 80. člena in v 81. členu besedilo »ki ureja društva« nadomesti z besedilom »ki ureja status nevladne organizacije v javnem interesu«.
- (4) V Zakonu o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 - ORZVKD39, 90/12 in 111/13) se:
 - v prvem odstavku 107. člena in prvem odstavku 108. člena besedilo »status nevladne organizacije, ki deluje na področju kulturne dediščine v javno korist« zamenja z besedilom

- »status nevladne organizacije v javnem interesu na področju kulturne dediščine«,
 - v prvem odstavku 107. člena besedilo »ob smiselni uporabi predpisov, ki urejajo delovanje društev« zamenja z besedilom »ob uporabi zakona, ki ureja status nevladne organizacije v javnem interesu«,
 - v drugem odstavku 107. člena se besedilo »Status nevladne organizacije, ki deluje na področju kulturne dediščine v javno korist« zamenja z besedilom »Status nevladne organizacije v javnem interesu na področju kulturne dediščine«.
- (5) V zakonu o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 39/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/06 – ZMetD, 66/06 – odl. US, 33/07 – ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08, 108/09, 108/09 – ZPNačrt-A, 48/12, 57/12, 92/13, 56/15, 102/15 in 30/16) se:
- v prvem odstavku 152. člena besedilo »Status nevladne organizacije, ki na področju varstva okolja v Republiki Sloveniji deluje v javnem interesu (v nadaljnjem besedilu: nevladna organizacija), lahko pridobi društvo, ustanova ali zavod, če njegov ustanovitelj ni država, občina, druga oseba javnega prava ali politična stranka« zamenja z besedilom: »Status nevladne organizacije v javnem interesu na področju varstva okolja (v nadaljnjem besedilu: nevladna organizacija), lahko pridobi nevladna organizacija, ki izpolnjuje pogoje po zakonu, ki ureja status nevladne organizacije v javnem interesu« ,
 - črtata 1. in 3. točka prvega odstavka 152. člena,
 - črta 154. člen.
- (6) V Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 - uradno prečiščeno besedilo, 61/06 - ZDru-1, 8/10 - ZSKZ-B in 46/14) se:
- prvi odstavku 137. člena spremeni tako, da se glasi:
»Strokovna in ljubiteljska društva in druge nevladne organizacije na področju ohranjanja narave opravljajo dejavnost v javnem interesu v delu, v katerem namen ustanovitve in samo delovanje organizacije presegata uresničevanje interesov njenih članov ali ustanoviteljev.«,
 - v drugem in tretjem odstavku 137. člena se beseda »društvo« zamenja z besedilom »nevladna organizacija«, besedilo »status društva, ki deluje v javnem interesu« pa se zamenja z besedilom »status nevladne organizacije v javnem interesu na področju ohranjanja narave«,
 - v prvem in četrtem odstavku 138. člena se beseda »društvo« zamenja z besedilom »nevladni organizaciji«, besedilo »status društva, ki deluje v javnem interesu« pa se zamenja z besedilom »status nevladne organizacije v javnem interesu na področju ohranjanja narave«,
 - v drugem odstavku 138. člena se beseda »društvo« zamenja z besedilom »nevladne organizacije«.
- (7) V Zakonu o voznikih (Uradni list RS, št. 109/10 in 25/14) se v 7. členu beseda »Društvo« zamenja z besedilom »Nevladne organizacije«, besedilo »status društva v javnem interesu skladno z zakonom, ki ureja društva« pa se zamenja z besedilom »status nevladne organizacije v javnem interesu na področju preventive in varnosti cestnega prometa skladno z zakonom, ki ureja status nevladne organizacije v javnem interesu«.
- (8) V Pomorskem zakoniku (Uradni list RS, št. 120/06 - uradno prečiščeno besedilo, 88/10, 59/11 in 33/16) se :
- v prvem odstavku 3.a členu besedilo »status društva v javnem interesu v skladu z zakonom, ki ureja društva« zamenja z besedilom »status nevladne organizacije v javnem interesu v sklad z zakonom, ki ureja status nevladne organizacije v javnem interesu«,
 - v tretjem odstavku 3.a člena se besedilo »statusu društva« zamenja z besedilom »statusu nevladne organizacije«, besedilo »ki ureja društva« pa se zamenja z besedilom »ki ureja status nevladne organizacije v javnem interesu«.
- (9) V Zakonu o vojnih invalidih (Uradni list RS, št. 63/95, 2/97 - odl. US, 19/97, 21/97 - popr., 75/97, 11/06 - odl. US, 61/06 - ZDru-1, 114/06 - ZUTPG, 40/12 - ZUJF in 19/14) se:

- v četrtem odstavku 1. člena se prvi stavek spremeni tako, da se glasi: »Društvom vojnih invalidov in drugim nevladnim organizacijam, ki delujejo na področju vojnih invalidov« se lahko podeli status nevladne organizacije v javnem interesu na področju vojnih invalidov.«,
- v drugem stavku četrtega odstavka 1. člena se beseda »društva« zamenja z besedilo »organizacije«.

(10) V Zakonu o zaščiti živali (Uradni list RS, št. 38/13 - uradno prečiščeno besedilo) se:

- v prvem odstavku 34. člena se besedilo »statusa društva, ki deluje v javnem interesu« zamenja z besedilom »statusa nevladne organizacije, ki deluje v javnem interesu na področju zaščite živali«, besedilo »ki ureja društva« pa zamenja z besedilom »ki ureja status nevladne organizacije v javnem interesu«,
- v tretjem odstavku 34. člena se besedilo »statusa društva, ki na področju zaščite živali deluje v javnem interesu« zamenja z besedilom »statusa nevladne organizacije v javnem interesu na področju zaščite živali«,
- v prvem in četrtem odstavku 35. člena se besedilo »status društva, ki deluje v javnem interesu« zamenja z besedilom »status nevladne organizacije v javnem interesu na področju zaščite živali«,
- v 36. členu se besedilo »status društva, ki deluje v javnem interesu« zamenja z besedilom »status nevladne organizacije v javnem interesu na področju zaščite živali«,
- drugi odstavek 36.a člena se spremeni tako, da se glasi:
»Pravne osebe iz prejšnjega odstavka lahko pridobijo status nevladne organizacije v javnem interesu na področju zaščite živali ob uporabi določb o statusu društva v javnem interesu, določenih s tem zakonom in uporabi določb zakona, ki ureja status nevladne organizacije v javnem interesu.«

(11) V Zakonu o žrtvah vojnega nasilja (Uradni list RS, št. 18/03 - uradno prečiščeno besedilo, 54/04 - ZDoh-1, 68/05 - odl. US, 61/06 - ZDru-1, 114/06 - ZUTPG, 72/09 in 40/12 - ZUJF) se:

- prvi stavek enajstega odstavka 2 člena spremeni tako, da se glasi: »Društvom žrtev vojnega nasilja in drugim nevladnim organizacijam, ki delujejo na področju žrtev vojnega nasilja, se lahko podeli status nevladne organizacije v javnem interesu na področju žrtev vojnega nasilja.«,
- v drugem stavku enajstega odstavka 2. člena se beseda »društva« zamenja z besedilom »organizacije«, besedilo »njegovih članov« pa se zamenja z besedilom »njenih članov ali ustanoviteljev«.

(12) V Zakonu o vojnih veteranih (Uradni list RS, št. 59/06 - uradno prečiščeno besedilo, 61/06 - ZDru-1, 101/06 - odl. US, 40/12 - ZUJF in 32/14) se:

- drugi in tretji odstavek 1. člena spremenita tako, da se glasita:
»Društvu ali zvezi vojnih veteranov ali drugi nevladni organizaciji, ki deluje na področju vojnih veteranov, lahko ministrstvo, pristojno za obrambo, podeli status nevladne organizacije v javnem interesu na področju vojnih veteranov. Ministrstvo podeli status nevladne organizacije v javnem interesu na področju vojnih veteranov na podlagi temeljnega akta in programa organizacije, ki zagotavlja dejavnost javnega pomena, zlasti na področju socialno-zdravstvenega skrbstva za članstvo ali uporabnike organizacije, ohranjanje zgodovinskega izročila, skrbi za ohranjanje vojnih grobišč, mednarodne dejavnosti ter na podlagi širše družbene aktivnosti in porabe sredstev organizacije v določenem obdobju, iz katerih je razvidno, da delovanje organizacije presega interese njenega članstva ali ustanoviteljev.

Z nevladno organizacijo v javnem interesu na področju vojnih invalidov minister, pristojen za obrambo, sklene pogodbo o financiranju njihove dejavnosti iz sredstev državnega proračuna na podlagi izpolnjenih meril za financiranje dejavnosti iz državnega proračuna,

ob upoštevanju zlasti programa nevladne organizacije, ki zagotavlja dejavnost javnega pomena, števila članov ali uporabnikov – vojnih veteranov.«,

- v četrtem odstavku 1. člena se besedilo »društva ali zveze vojnih veteranov« zamenja z besedilom »nevladne organizacije v javnem interesu na področju vojnih veteranov«.

(13) V Zakonu o raziskovalni in razvojni dejavnosti (Uradni list RS, št. 22/06 - uradno prečiščeno besedilo, 61/06 - ZDru-1, 112/07, 9/11 in 57/12 - ZPOP-1A) se:

- prvi odstavek 22. člena spremeni tako, da se glasi:
»Nevladna organizacija, ki deluje na področju raziskovalne in razvojne dejavnosti v javnem interesu, katere namen in delovanje presegata uresničevanje interesov njenih članov in ustanoviteljev ter je splošno koristno, se lahko podeli status nevladne organizacije v javnem interesu na področju raziskovalne in razvojne dejavnosti (v nadaljnjem besedilu: nevladna organizacija v javnem interesu). Status nevladne organizacije v javnem interesu, se podeli v skladu s predpisi, ki urejajo status nevladne organizacije v javnem interesu in predpisi, ki urejajo splošni upravni postopek z odločbo, ki jo izda minister, pristojen za znanost, za področje raziskovalne dejavnosti, oziroma minister, pristojen za tehnologijo, za področje razvojne dejavnosti.«,
- v tretjem odstavku 23. člena se besedilo »Društvo, ki pridobi status društva, ki deluje v javnem interesu na področju raziskovalne in razvojne dejavnosti,« zamenja z besedilom: Nevladna organizacija v javnem interesu«.

33. člen **(uveljavitev zakona)**

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu:

Prvi odstavek tega člena opredeljuje vsebino, ki jo ureja ta zakon in sicer pojem nevladna organizacija, določi pogoje za pridobitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu, pravice ter obveznosti organizacij s takšnim statusom.

V drugem odstavku se določijo ukrepi za še učinkovitejši razvoj nevladnih organizacij, da se jim prizna prispevek k splošni družbeni blaginji, kohezivnosti, solidarnosti, demokratični pluralnosti in trajnostno naravnemu razvoju.

K 2. členu:

V členu so opredeljeni enotni pogoji, ki določajo, kdaj se neka organizacija šteje za nevladno organizacijo, katere pogoje mora organizacija izpolnjevati, da jo lahko opredelimo kot nevladno organizacijo in določi organizacijo, ki to ne more postati, in sicer če je organizirana kot politična stranka, cerkev ali druga verska skupnost, sindikat ali zbornica, nadalje ne more biti nevladna organizacija organizacija, ki jo je ustanovila politična stranka. Kot nevladno organizacijo pa lahko štejemo organizacijo, ki jo je ustanovila študentska organizacija po posebnem zakonu ali organizacija, ki je organizirana kot sestavni del registrirane cerkve ali druge verske skupnosti.

Vsebina člena opredeljuje kriterije, kdaj se organizacija šteje za nevladno organizacijo. Opredelitev temelji na izpolnjevanju kriterijev, ki jih mora organizacija izpolniti.

Sam pojem nevladne organizacije ne predstavlja nove oblike pravne osebe, prav tako ne gre za nov status, ki bi ga organizacija lahko pridobila. Poimenovanje, da je določena organizacija nevladna organizacija, pove zgolj to, da ta organizacija izpolnjuje z zakonom določene pogoje, s tem pa zanjo veljajo določbe tega zakona in drugih predpisov, ki določene pravice ali obveznosti že sedaj vežejo na nevladne organizacije in pri tem ne pojasnijo, katere organizacije to so.

Opredelitev pogojev, ki jih mora organizacija izpolniti, da jo lahko štejemo za nevladno organizacijo, je povzeta po ključnih strateških domačih in tujih dokumentih, ki opredeljujejo pojem nevladne organizacije v Evropski uniji in v Sloveniji, in sicer so to:

- »Komisija in Nevladne organizacije: Vzpostavitev tesnejšega partnerstva« je dokument s katerim je Evropska komisija opredelila pojem nevladne organizacije za potrebe svojega prihodnjega sodelovanja z njimi,
- »Temeljni principi o statusu nevladnih organizacij v Evropi« je dokument Sveta Evrope, s katerim je ta opredelil osnovne lastnosti, ki veljajo za vse nevladne organizacije,
- »Strategija Vlade Republike Slovenije za sodelovanje z nevladnimi organizacijami« iz leta 2005 je dokument slovenske vlade, v kateri je ta opredelila, katero organizacijo šteje za nevladno organizacijo za potrebe te strategije in
- osnutek »Sporazuma o sodelovanju med nevladnimi organizacijami in Vlado Republike Slovenije za obdobje 2005-2008« je dokument, v katerem je prišlo do širšega soglasja znotraj nevladnega sektorja, katere organizacije naj se štejejo za nevladne organizacije.

Gre torej za opredelitev, kot so jih sprejele glavne institucije Evropske unije in Sveta Evrope, hkrati pa tudi vlada in nevladne organizacije v Sloveniji in tako predstavljajo ustrezen temelj za zakonsko opredelitev nevladne organizacije. Pogoji, da se lahko organizacija šteje za nevladno organizacijo, so po predlogu tako sledeči:

1. Je pravna oseba zasebnega prava, vpisana v predpisani register.

Ta pogoj je izpolnjen, kadar je organizacija (a) pravna oseba, ki je vpisana v ustrezen register ali evidenco s čimer se po slovenski zakonodaji pridobi poslovno sposobnost in (b) da gre za osebo zasebnega prava.

Pogoj, da gre za pravno osebo pomeni, da ne zadošča že vsaka stopnja formalizacije (npr. neformalna mreža, avtonomni del druge pravne osebe, societeta ustanoviteljev, ki so že vložili predlog za registracijo), temveč bo morala biti nevladna organizacija samostojna pravna oseba ter tako zmožna samostojno in brez omejitev prevzemati pravice in obveznosti v pravnem prometu ter pravice in obveznosti, ki jih določa ta zakon. Takšno rešitev je smiselno povzela že Vlada RS v »Strategiji Vlade Republike Slovenije za sodelovanje z nevladnimi organizacijami« in ji zato sledi tudi predlog.

Predlog posebej ne opredeljuje pogojev, da se neka pravna oseba šteje za osebo zasebnega prava, temveč to vprašanje prepušča pravi teoriji, ki je v ta namen že razvila ustrezne kriterije, potrdila pa jih je tudi sodna praksa. Ti kriteriji so sicer sledeči: način ustanovitve, oblika organiziranja, namen in javnost delovanja, način financiranja, način izvrševanje javnih pooblastil in č način pridobitve statusa člana pravne osebe (tako npr. tudi Upravno sodišče v sodbah U 260/2008-11, I U 1722/2010-16, III U 523/2010-8 ali II U 74/2012, podobno je potrdilo tudi Vrhovno sodišče v sodbi X Ips 318/2010). Podoben pristop sicer poznajo tudi drugi predpisi kot npr. Zakon o dostopu do informacij javnega značaja, Zakon o javno zasebnem partnerstvu, Zakon o gospodarskih javnih službah ali Zakon o uresničevanju javnega interesa na področju kulture, ki uporabljajo pojem »oseba javnega prava« ali »oseba zasebnega prava« in pri tem ne podajo kriterijev kaj to je.

Nevladna organizacija je lahko tako vsaka pravna oseba zasebnega prava (razen določenih izjem, predstavljenih v nadaljevanju), ki izpolnjuje z zakonom predvidene pogoje.

2. Njeni ustanovitelji so izključno domače ali tuje fizične ali pravne osebe zasebnega prava.

Ta pogoj pozna tako »Strategija Vlade Republike Slovenije za sodelovanje z nevladnimi organizacijami« kot tudi osnutek »Sporazuma o sodelovanju med nevladnimi organizacijami in Vlado Republike Slovenije za obdobje 2005-2008« kot oba ključna slovenska strateška dokumenta, ki sta opredelila nevladno organizacijo. Predlagana opredelitev zajema tudi t.i. pogoj prostovoljnosti, ki pomeni, da mora biti organizacija ustanovljena prostovoljno in da si sama določi svoj namen, cilje in dejavnosti.

O prostovoljni ustanovitvi organizacije lahko govorimo takrat, kadar je ta organizacija ustanovljena na podlagi svobodne odločitve ene ali več fizičnih ali pravnih oseb, ki so se same odločile, da bodo organizacijo ustanovile in ji svobodno določile namen in področje delovanja. O prostovoljni ustanovitvi ne moremo govoriti, če je organizacija ustanovljena na podlagi predpisa ali če jo ustanovi oseba javnega prava. Pri osebah javnega prava namreč težko govorimo o svobodni volji, saj lahko te izvajajo le dejanja, ki jim jih predpisi izrecno dopuščajo in pod tam določenimi pogoji. Tudi sicer, če bi oseba javnega prava z aktom zasebne narave ustanovila osebo zasebnega prava, takšne osebe po sami naravi stvari ne bi mogli šteti za nevladno organizacijo, saj je njena vez z državo ali javnim sektorjem nasploh premočna. Iz tega razloga se za nevladno organizacijo zahteva, da so njeni ustanovitelji lahko izključno fizične osebe ali pravne osebe zasebnega prava.

Predlog zakona določa tudi dodatno omejitev, da ustanovitelj nevladne organizacije ne more biti politična stranka. Kljub temu, da je politična stranka (lahko) oseba zasebnega prava, pa je v tem primeru potrebno upoštevati specifični položaj političnih strank. Te so namreč lahko v nekem trenutku tudi na oblasti, s čimer niso več del zasebnega sektorja in jih tako ne bi bilo moč šteti za osebe zasebnega prava ali za nevladne organizacije. Pri tem bi sicer bila možna delitev na politične

stranke, ki so na oblasti (in zaradi tega ne morejo biti nevladne organizacije), in na tiste, ki niso na oblasti, a takšno razlikovanje odpira nove nejasnosti – npr. kdaj se šteje, da je politična stranka na oblasti (ko je del vladne koalicije ali pa morda zadošča, da je izvoljena v parlament), kako opredeliti politično stranko, ki ima svoje predstavnike v mestnem ali občinskem svetu in podobno. Iz tega razloga se predlaga, da se politične stranke povsem izvzame in tako slednje ne morejo ustanoviti organizacije, ki bi bila nevladna organizacija. Tudi glede na samo naravo nevladnih organizacij predlagatelj ocenjuje, da ta izključuje ustanoviteljstvo s strani političnih strank.

Druga izjema od pogoja, da mora biti ustanovitelj nevladne organizacije oseba zasebnega prava je ta, da je ustanovitelj nevladne organizacije lahko tudi študentska organizacija po Zakonu o skupnosti študentov, to je, če je ustanovitelj Študentska organizacija Slovenije, študentska organizacija univerze ali visokošolskega zavoda ali študentska organizacija lokalne skupnosti. Omenjene organizacije so organizacije *sui generis*, njihov namen zastopanja interesov študentov je v javnem interesu, imajo obvezno članstvo in so pretežno financiranje iz javnih sredstev. Iz tega razloga so študentske organizacije osebe javnega prava (tako npr. Upravno sodišče v sodbah U 260/2008-11, I U 1722/2010-16, III U 523/2010-8, II U 74/2012) in posledično vse druge organizacije, ki jih te ustanovijo za kakršnekoli namene, zgolj zaradi položaja svojega ustanovitelja ne bi mogle biti nevladne organizacije. Študentske organizacije so v praksi ustanovile že več različnih organizacij, ki se ne ukvarjajo z urejanjem študentskih zadev, temveč delujejo v korist različnih družbenih skupin in na različnih področjih in to na povsem enak način, kot društva ali druge nevladne organizacije (npr. izvajajo dejavnosti varstva potrošnikov, promovirajo človekove pravice, vodijo varne hiše, spodbujajo kulturne dejavnosti in podobno). Takšne organizacije so bile prepoznane kot nevladne organizacije s strani nevladnega sektorja samega, kot tudi že s strani nekaterih ministrstev (npr. Ministrstvo za javno upravo je npr. eni od takšnih organizacij namenilo sredstva Evropskega socialnega sklada, namenjena nevladnim organizacijam za izvajanje podpornih storitev za druge nevladne organizacije, Ministrstvo za gospodarstvo je podobno takšno organizacijo prepoznalo kot nevladno organizacijo za varstvo potrošnikov). Zakonska rešitev po kateri bi organizacije, ustanovljene s strani študentskih organizacij, ne bi bile nevladne organizacije (ker so njihovi ustanovitelji prepoznani kot osebe javnega prava in to kljub temu, da niso bili ustanovljeni na podlagi zakona, temveč na podlagi samoorganizacije študentov) bi po nepotrebnem prekomerno posegla v samo trenutno družbeno ureditev, ki v praksi ni problematična, kot tudi v sam položaj teh organizacij. Zato se za te organizacije predlaga izjema, da so lahko nevladne organizacije, četudi je njihov ustanovitelj študentska organizacija kot oseba javnega prava, v kolikor izpolnjujejo ostale z zakonom določene pogoje.

3. *Ni organizirana kot politična stranka, verska skupnost, sindikat ali zbornica.*

Zadnji od pogojev, ki jih mora izpolniti organizacija, da lahko govorimo o nevladni organizaciji, določa konkretne pravno formalne oblike, ki ne morejo biti nevladne organizacije, četudi morebiti izpolnjujejo vse ostale pogoje.

Nevladna organizacija tako ne more biti politična stranka. Poleg razlogov za izključevanje političnih strank, opisanih pri pogoju št. 2 (kdo so lahko ustanovitelji), je tudi v svetovnem merilu splošno sprejeto stališče, da politična stranka ne more biti nevladna organizacija. Tako se je izrecno opredelil Svet Evrope v dokumentu »Temeljni principi o statusu nevladnih organizacij v Evropi«. Podobno tudi UNESCOVA enciklopedija navaja, da nevladna organizacija ne more biti ustanovljena kot politična stranka (članek 1.44.3.7: Nevladne organizacije).

Kot nevladna organizacija se ne morejo šteti pravna oseba, ki je organizirana kot sindikat. Sindikati so namreč ustanovljeni z namenom zadovoljevanja specifičnih potreb svojih članov, ki so umerjene v pridobitev boljšega položaja na trgu delovne sile. Nadalje imajo sindikati poseben položaj v družbi, saj so eni od t.i. socialnih partnerjev in udeleženci socialnega dialoga. Za nevladne organizacije po drugi strani velja, da so lahko udeleženci civilnega dialoga in ne socialnega, kar kaže na njihovo

razlikovanje. Prav tako sindikati v slovenski zgodovini nikoli niso bili prepoznani kot nevladne organizacije in niti država niti sami se niso nikoli šteli za del nevladnega sektorja. Predlog zakona tako v tem delu sledi že obstoječi in sprejeti družbeni ureditvi in vanjo ne posega.

Podobno velja tudi za cerkve in verske skupnosti, ki kot svojo primarno dejavnost opravljajo konfesionalno dejavnost, hkrati pa je njihov namen zadovoljevanje specifičnih potreb njihovih članov po veroizpovedi. Stališče, da verskih skupnosti ne moremo šteti za nevladne organizacije je bilo s strani nevladnih organizacij samih širše sprejeto pri pripravi »Sporazuma o sodelovanju med nevladnimi organizacijami in Vlado Republike Slovenije za obdobje 2005-2008«. Tudi Evropski ekonomsko-socialni odbor, kot posvetovalni organ Evropske unije znotraj različnih organizacij civilne družbe loči med nevladnimi organizacijami in verskimi skupnostmi (Mnenje ekonomsko-socialnega odbora: Vloga in prispevek civilne družbe pri gradnji Evrope). Nadalje je takšni obravnavi verskih skupnosti sledila tudi Evropska unija pri sklepanju mednarodnih pogodb z Islandijo, Kneževino Lihtenštajn in Kraljevino Norveško o finančnem mehanizmu Evropskega gospodarskega prostora. Evropska unija in omenjene države so se namreč strinjale, da financiranje nevladnih organizacij ne zajema tudi političnih strank in verskih organizacij (Uredba o implementaciji finančnega mehanizma Evropske gospodarskega prostora 2009 -2004). Takšnim že uveljavljenim mednarodnim stališčem sledi tudi predlog, ki zato poleg političnih strank tudi verskih skupnosti ne šteje za nevladne organizacije.

Ne glede na navedeno se bo za nevladno organizacijo lahko štela pravna oseba, ki je sestavni del cerkve ali verske skupnosti, če je pravna oseba in če njena glavna dejavnost ni konfesionalne narave, temveč bo npr. humanitarna, kulturna in podobno. Tu gre predvsem za organizacije, ki imajo v Republiki Sloveniji že dolgoletno tradicijo na področju humanitarnih dejavnosti, sociale in podobno (npr. Slovenska Karitas in druge). Takšne pravne osebe namreč ne izvajajo konfesionalne dejavnosti, kar pri verskih organizacijah predstavlja ključno okoliščino, da jih ne moremo šteti za nevladne organizacije, zato predlog vsebuje izjemo, da se ob upoštevanju ostalih pogojev, takšni sestavni deli verskih skupnosti lahko nevladne organizacije.

Nevladne organizacije prav tako ne morejo biti zbornice. Slovenski pravni red sicer pozna dve obliki zbornic in sicer:

(a) Zbornice so lahko ustanovljene na podlagi zakona (npr. Odvetniška zbornica, Notarska zbornica), so torej osebe javnega prava in niso ustanovljene prostovoljno, zato jih ne moremo šteti za nevladne organizacije.

(b) Zbornice so lahko tudi osebe zasebnega prava in so ustanovljene prostovoljno, saj jih lahko ustanovijo pravne in fizične osebe, ki na trgu samostojno opravljajo pridobitno gospodarsko dejavnost (2. člen Zakona o gospodarskih zbornicah – ZGZ). Za takšne zbornice velja, da zastopajo interese svojih članov, torej tistih oseb, katerih edini skupni element je izvajanje pridobitne (gospodarske) dejavnosti in s tem pridobivanje dobička. Zastopanje interesov teh oseb bo tako vedno vsaj posredno povezano z pridobitnostjo, medtem ko mora biti nevladna organizacija nepridobitna in ne sme biti ustanovljena z namenom spodbujanja pridobitne dejavnosti svojih članov.

Ker tako nobena od možnih oblik zbornic ne ustreza pogojem za nevladno organizacijo, so te izključene že na podlagi svoje pravno formalne oblike.

K 3. členu:

Člen določa katere organizacije so nepridobitne. Pogoj nepridobitnosti poznajo vsi v uvodu navedeni strateški dokumenti, ki opredeljujejo nevladno organizacijo. Ugotavljanje izpolnjevanja tega pogoja pomeni presojo namena ustanovitve organizacije, kar bo praviloma razvidno iz njenega ustanovitvenega akta ali pa že iz samega zakona.

Kot nepridobitna organizacije je opredeljena tista organizacija, ki ni ustanovljena z namenom opravljanja pridobitne dejavnosti ali za pridobivanje lastnega dobička in ki ni ustanovljena z namenom pridobivanja, olajševanja ali pospeševanja pridobitne dejavnosti svojih članov ali ustanoviteljev.

Pogoja nepridobitnosti tako praviloma ne bodo izpolnjevale gospodarske družbe (ki na trgu opravljajo dejavnosti zaradi pridobivanja dobička, kot svojo izključno dejavnost - prvi in drugi odstavek 3. člena Zakona o gospodarskih družbah), gospodarska interesna združenja (katerih cilj je olajševati in pospeševati pridobitno dejavnost svojih članov, izboljševati in povečevati rezultate te dejavnosti - 563. člen Zakona o gospodarskih družbah) ali zadruga (katerih namen je lahko tudi pospeševati gospodarske koristi njenih članov - 1. člen Zakona o zadrukah), razen če bodo v svojih ustanovitvenih aktih določile drugače.

K 4. členu:

Člen določa katere organizacije so neprofitne. Enako kot pogoj nepridobitnosti je tudi pogoj neprofitnosti eden ključnih pogojev, ki ga poznajo skoraj vsi ključni strateški dokumenti o nevladnih organizacijah. Pogoj neprofitnosti pomeni omejitev uporabe morebitnega ustvarjenega dobička ali presežka prihodkov nad odhodki tako, da se ta ne sme deliti med člane, ustanovitelje ali družbenike, temveč je njegova poraba omejena. Neprofitnost po drugi strani ne pomeni, da organizacija ne sme izvajati pridobitnih dejavnosti (to je prodajati blaga in storitev na trgu).

Kot neprofitna organizacija je zato opredeljena tista organizacija, ki dobiček ali presežek prihodkov nad odhodki uporablja izključno za doseganje svojega namena ali ciljev. Še dodatno pa predlog navaja, da takšna organizacija tudi svojega premoženja (in ne samo presežka) v času svojega delovanja ali v primeru prenehanja ne sme deliti med svoje ustanovitelje, člane ali druge osebe, s čimer se prepoveduje tudi t.i. posredna delitev dobička. Zgolj prepoved izplačila presežka namreč ne zadostuje, saj se lahko njeni ustanovitelji odločijo organizacijo zapreti in si razdeliti likvidacijska sredstva, kar pa bi pomenilo posredno izplačilo ustvarjenega presežka iz prejšnjih let. Z namenom doslednega izvajanja tega pogoja se zato poleg same omejitve pri porabi presežka omejuje tudi delitev premoženja med samim delovanjem in v primeru prenehanja pravne osebe.

K 5. členu:

Člen določa kdaj je organizacija neodvisna od drugih subjektov. Pogoj neodvisnosti je namreč prav tako eden ključnih pogojev, ki jih mora organizacija izpolnjevati, da lahko govorimo o nevladni organizaciji. Čeprav je pogoj, da je nekdo neodvisen zelo nedorečen, ga smiselno vsebujejo tudi vsi zgoraj omenjeni strateški dokumenti.

Predlog zato za razliko od omenjenih dokumentov konkretnije določa, kdaj je določena organizacija neodvisna – to je, če imajo v njenih organih upravljanja, poslovođenja ali nadzora morebitni predstavniki države, regije, lokalne samoupravne skupnosti, nosilca javnega pooblastila, politične stranke ali gospodarske družbe, fizične osebe, ki na trgu samostojno opravljajo pridobitno dejavnost, ali druge pravne osebe, ki niso nepridobitne, skupaj manj kot polovico glasov. To pomeni, da so predstavniki teh skupin sicer lahko člani organov v nevladni organizaciji (npr. predstavnik gospodarske družbe kot donator je lahko član uprave ustanove), a njihovo skupno število glasov ne sme biti večje od polovice. Šele v takem primeru lahko namreč trdimo, da pri odločanju te skupine nimajo prevladujočega vpliva in s tem organizacija od njih ni odvisna. Predlagani način, po katerem se neodvisnost organizacije od določenega sektorja presoja glede na večino pri odločanju v njenih organih v slovenskem pravnem redu ni novost – pri presoji neodvisnosti nepridobitnih pravih oseb od gospodarstva ga pozna tudi 9. člen Zakona o socialnem podjetništvu.

K 6. členu:

Člen določa pogoje za podelitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu na določenih področjih.

V drugem odstavku tega člena so določena področja, na katerih se lahko podeli status nevladne organizacije v javnem interesu, navedena, vendar pa se ob izpolnjevanju zakonskih pogojev lahko podeli status za katerokoli področje. V zakonu so področja, ki niso izrecno navedena, navedena kot druga področja.

Predlog zakona povzema rešitve o podelitvi statusa nevladne v javnem interesu po veljavnem Zakonu o društvih – ZDru-1, ki ureja pogoje in postopek pridobitve statusa društva v javnem interesu. Sistem ZDru-1 se je v praksi izkazal za primernega, saj z njim državni organi niso imeli večjih težav, hkrati pa so ga sprejela tudi društva sama. Iz tega razloga se sistem povzema tudi v tem predlogu in s tem razširja za namene podelitev statusa v javnem interesu za vse nevladne organizacije in ne samo za društva.

K 7. členu:

Prvi odstavek tega člena določa, da o podelitvi statusa nevladne organizacije v javnem interesu na določenem področju odloči ministrstvo, pristojno za to področje.

Predlog zakona predvideva, da organizacija za status zaprosi pri ministrstvu, pristojnem za področje na katerem deluje. Status pa se ji podeli, če gre za nevladno organizacijo, ki izpolnjuje predpisane pogoje (vsaj dve leti delovanja, pretežna poraba sredstev za izvajanje dejavnosti v javnem interesu in drugo). Predlog zakona prav tako sledi rešitvi zadnje novele ZDru-1 in ministrom nalaga sprejem podzakonskih aktov, s katerimi bodo določili podrobnejše kriterije za ugotavljanje pogoja, ali je nevladna organizacija izkazala pomembnejše dosežke svojega delovanja, razen če kriteriji niso že določeni s posebnim zakonom ali na podlagi posebnega zakona. S prehodnimi določbami je glede tega urejeno, da v primeru, da so bili takšni podzakonski akti že sprejeti na podlagi ZDru-1, jih ministrom ni potrebno sprejemati na novo, temveč zakon določa, da se uporabljajo za potrebe podelitve statusa vsem nevladnim organizacijam (torej tako društvom, kot ostalim).

Drugi odstavek določa, da lahko organizacija pridobi status nevladne organizacije v javnem interesu tudi na več področjih. V tem primeru mora izpolniti pogoje za vsako od področij, na katerem za status zaprosi (imeti opredeljene dejavnosti za vsa področja v svojem ustanovitvenem aktu, izkazati posebne dosežke na vseh področjih, itd.). Pogoj pete alineje četrtega odstavka 6. člena glede pretežne porabe sredstev je v tem primeru potrebno razumeti na način, da mora organizacija svoja sredstva pretežno porabiti za opravljanje dejavnosti na vseh tistih področjih, na katerih deluje v javnem interesu.

Podobno rešitev glede pogojev za podelitev statusa v javnem interesu poznajo tudi druge države EU, kar je podrobneje predstavljeno v uvodu predloga zakona.

K 8. členu:

Člen določa vsebino vloge, ki jo mora organizacija posredovati pristojnemu ministrstvu, v kolikor želi pridobiti status nevladne organizacije v javnem interesu. Vsebina vloge in zahtevanih dokumentov je povzeta po veljavnem Zakon o društvih, pri čemer ministrstvo samo pridobi vse podatke in dokumente, ki se že nahajajo v javnih evidencah ali registrih.

K 9. členu:

Člen določa, da lahko ministrstvo, ki odloča o podelitvi statusa nevladne organizacije v javnem

interesu za mnenje o tem, ali je konkretna organizacija nevladne organizacija, zaprosi ministrstvo, pristojno za opravljanje nalog na področju delovanja nevladnih organizacij. Slednje v takšnem primeru ne izda posebne upravne odločbe, saj samo postopka podelitve statusa ne vodi, temveč izda le mnenje, ki za ministrstvo, ki vodi postopek ni zavezujoče. S tem se želi ustvariti pogoje za enotno (upravno) prakso pri presoji o tem, katera organizacije se šteje za nevladno organizacijo. Iz istega razloga mora ministrstvo, ki mnenje pripravi, slednjega tudi objaviti na svoji spletni strani.

K 10. členu:

Člen določa v katerih primerih se lahko podeli status nevladne organizacije v javnem interesu po tem zakonu tudi, če ne izpolnjuje pogojev iz 6. člena. Določa posebno obravnavo tistih nevladnih organizacij, katerim je že na podlagi posebnih zakonov priznan poseben status, da delujejo v javnem interesu in organizacij, za katere poseben zakon določa, da je njihova dejavnost v javnem interesu. V prvo skupino sodijo organizacije, ki jim je podeljen npr. status invalidske organizacije (to je organizacije, ki deluje v javnem interesu na področju invalidskega varstva po Zakonu o invalidskih organizacijah), humanitarne organizacije (to je organizacije, ki deluje v javnem interesu na področjih socialnega ali zdravstvenega varstva po Zakonu o humanitarnih organizacijah), organizacije, ki imajo status pravne osebe, ki deluje v javnem interesu na področju spodbujanja razvoja turizma po Zakonu o spodbujanju razvoja turizma, organizacije, ki imajo status nevladne organizacije, ki na področju varstva okolja v Republiki Sloveniji deluje v javnem interesu po Zakonu o varstvu okolja in druge. V drugo skupino pa sodijo npr. gasilske organizacije, za katere Zakon o gasilstvu določa, da je njihova gasilska dejavnost v javnem interesu, kinološka, potapljaška in druga društva, ki organizirajo enote, službe in druge operativne sestave za opravljanje nalog zaščite, reševanja in pomoči, katerih dejavnost je v javnem interesu na podlagi Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečam ali ribiške družine, ki delujejo v javnem interesu na podlagi Zakona o sladkovodnem ribištvu.

Za vse te organizacije velja, da delujejo v javnem interesu, ker to določa poseben zakon ali je to presodil pristojni državni organ na podlagi posebnega zakona. V kolikor bi takšna organizacija želela pridobiti status nevladne organizacije v javnem interesu ni smiselno, da pristojno ministrstvo ponovno po tem zakonu presoja ali deluje v javnem interesu, temveč organizaciji status po tem zakonu podeli, v kolikor organizacija izpolnjuje ostale zahtevane pogoje (to je, da gre za nevladno organizacijo, da njeni člani niso osebe javnega prava, da deluje vsak dve leti in da ni v postopku likvidacije). V tem primeru se izrecno zahteva, da zakon določa, da je neka dejavnost »v javnem interesu« in ne zadošča določba, da je neka dejavnost »splošnokoristna« ali »dobrodelna« saj gre v tem primeru za širši pojem.

V primeru, da se organizaciji podeli status nevladne organizacije v javnem interesu ker ima na podlagi nekega posebnega zakona že priznan poseben status, da deluje v javnem interesu, se v odločbi o podelitvi statusa nevladne organizacije v javnem interesu po tem členu to v odločbi izrecno navede. Hkrati se navede tudi, da je obstoj statusa po tem zakonu odvisen od obstoja statusa po drugem zakonu in v kolikor organizacija slednjega izgubi, izgubi tudi status po tem členu. To pa sicer ne pomeni, da v tem primeru ne more za status ponovno zaprositi, pri čemer bo pristojno ministrstvo takrat samo presojalo vse pogoje za podelitev statusa iz 6 člena.

K 11. členu:

Člen določa obvezno dvoletno poročanje organizacije (do 31. marca leta, ki sledi vsakemu drugemu letu od pridobitve statusa) s statusom nevladne organizacije v javnem interesu pristojnemu ministrstvu. Iz poročila mora izhajati, da organizacija še vedno izpolnjuje vse pogoje za pridobitev navedenega statusa. Praktično gledano to pomeni, da bodo morale organizacije, ki bodo status pridobile, ves čas izpolnjevati pogoje za njegovo pridobitev (kot je redno izvajati dejavnosti v javnem interesu, dosegati ustrezne dosežke, biti nepridobitne, neprofitne in neodvisne), sicer bodo status

izgubile.

Podoben sistem poročanja pozna že obstoječi Zakon o društvih za društva v javnem interesu in se ga zato povzema tudi v tem predlogu. Pri tem sta razliki dve: ta predlog določa, da minister, pristojen za področje delovanja nevladnih organizacij, predpiše podrobnejšo vsebino takšnega poročila ter, da je poročanje dvoletno in ne več letno. Obe spremembi se uvajata z namenom razbremenitve dela ministrstev in nevladnih organizacij samih. Sedanje stanje je namreč takšno, da oblika poročanja podrobneje ni ureja in tako društva ministrstvom pošiljajo obsežna poročila s prilogami (fotografije, posnetki, vsebinska poročila o projektih, vzorci izdelkov ...), ki med seboj niso primerljiva, hkrati pa pogosto vsebujejo tudi vsebine, ki za presojo, ali organizacija ohrani status, niso nujne. Zato se predlaga, da se način poročanja poenoti, tako da bodo poročila res vsebovala samo tiste podatke, ki so potrebni za presojo ali organizacija še vedno izpolnjuje pogoje za ohranitev statusa.

Tretji odstavek tega člena določa, da se za organizacije, ki imajo status po 10. členu tega zakona, prvi in drugi odstavek tega člena, ki določata način poročanja, ne uporabljata, saj bi šlo za nepotrebno podvajanje poročil in samega poročanja. Organizacije, ki imajo na podlagi posebnega zakona, zaradi njihove dejavnosti priznan poseben status, da delujejo v javnem interesu, poročajo skladno z zakonom, ki je bil podlaga za pridobitev statusa.

Peti odstavek določa, da podrobnejšo vsebino poročila in način njegove predložitve predpiše ministrstvo, pristojno za delovanje nevladnih organizacij.

K 12. členu:

Prvi odstavek tega člena določa, da je ne glede na redno dvoletno poročanje, vsaka organizacija s statusom nevladne organizacije v javnem interesu, dolžna morebitne spremembe pri svojem delovanju ali druga dejstva, ki bi lahko vplivala na izpolnjevanje pogoje za pridobitev statusa, v 30 dneh sporočili pristojnemu ministrstvu. V kolikor organizacija podatkov o tem ne sporoči, stori prekršek.

Dodatno drugi odstavek določa pravico pristojnemu ministrstvu, da kadarkoli zahteva poročilo o dejavnostih organizacije s statusom nevladne organizacije v javnem interesu, z namenom, da preveri, ali so pogoji za pridobitev statusa še vedno izpolnjeni. Takšna določba daje ministrstvu zadostno podlago, da lahko v primeru suma nepravilnosti ali suma, da neka organizacije ne izpolnjuje več pogojev, od nje zahteva ustrezna dokazila in po potrebi odloči o odvzemu statusa.

K 13 členu:

Člen določa razloge za odvzem statusa nevladne organizacije v javnem interesu in sicer so to primeri, ko organizacija:

- ne izpolnjuje več pogojev za podelitev statusa nevladne organizacije oziroma če ne opravlja več dejavnosti v javnem interesu,
- kljub opozorilu pristojnega ministrstva tudi v naknadnem roku 30 dni ne izpolni obveznosti glede rednega dvoletnega poročanja ali
- se podeljenemu statusu pisno odreče.

V odločbi o odvzemu statusa se navede datum odvzema statusa. Opredelitev tega datuma je pomembna zato, ker ima organizacija s statusom lahko določene pravice in obveznosti, ki pa ji s takšnim datumom prenehajo (oziroma so ji prenehale).

K 14. členu:

Z namenom učinkovitega nadzora nad delovanjem organizacij, ki imajo status nevladne

organizacije v javnem interesu, morajo upravni in drugi državni organi, organi lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil v primeru suma, da obstaja razlog za odvzem tega statusa o tem nemudoma obvestiti pristojno ministrstvo in mu posredovati vse dokumente, ki jih imajo v zvezi s tem.

K 15. členu:

Člen daje pravico organizacijam s statusom nevladne organizacije v javnem interesu, da smejo le one v svojem imenu ali firmi uporabljati besedno zvezo ali kombinacijo besed »nevladna organizacija v javnem interesu«. Enako velja tudi za njihovo poslovanje in posredovanje sporočil komurkoli (npr. medijem, donatorjem, sponzorjem ...), saj smejo le organizacije s tem statusom navajati, da so nevladne organizacije v javnem interesu. Kršitev tega pravila lahko pomeni prekršek.

Gre za podporni ukrep za organizacije z omenjenim statusom, saj jim daje določeno prednost pri komuniciranju z javnostjo. S tem ko bodo omenjene besedne zveze lahko uporabljale le določene organizacije, bo tudi javnost vedela, da gre za organizacije, katerih delovanje je pod rednim nadzorom države, ki preverja porabo njihovih sredstev ter doseganje njenih javnokoristnih ciljev.

K 16. členu:

Člen prinaša prednost za organizacije, ki imajo status nevladne organizacije v javnem interesu, pri prijavi na javne razpise. Pridobitev statusa zavezuje državo, da organizaciji, ki takšen status ima, prizna prednost na javnem razpisu (v obliki dodatnih točk) v primerjavi z ostalimi prijavitelji, ki statusa nimajo. Za organizacije, ki bodo status imele, velja, da izkazujejo delovanje v javnem interesu, da torej trajno izvajajo programe, projekte ali druge aktivnosti, ki so javnokoristne, kakor tudi, da dosegajo pomembnejše dosežke svojega delovanja. S tem pa izkazujejo tudi reference, ki se v javnih razpisih za dodeljevanje javnih sredstev upoštevajo in vrednotijo. Da tem organizacijam ne bi bilo potrebno vedno znova dokazati, da so njihove aktivnosti javnokoristne, kot tudi ne tega vedno znova preverjati državnim organom, ki na javnem razpisu dodeljuje sredstva, se predlaga, da se takšnim organizacijam avtomatično prizna prednost. Pri tem se bo vsak državni organ sam odločil, kolikšna ta prednost bo – člen namreč določa, da je to lahko od 5 do 20 odstotkov razpisanih meril. Hkrati takšna prednost pomeni tudi ukrep spodbujanja razvoja nevladnih organizacij z omenjenim statusom, saj pomeni lažji dostop do javnih sredstev tistim organizacijam, ki se prostovoljno podrejujejo določenemu nadzoru o tem, da delujejo v javno korist.

Podoben ukrep spodbujanja sicer pozna tudi veljavni Zakon o društvih – ZDru-1 za društva v javnem interesu, ki se smiselno prenaša tudi v ta zakon. Pri tem ta zakon še dodatno določa, da je možno takšno prednost dobiti samo v primeru, da ima organizacija status v javnem interesu na področju, katerega pokriva tudi javni razpis. Če bo organizacija imela npr. status nevladne organizacije v javnem interesu na področju športa, bo prednost lahko dobila le na javnem razpisu, namenjenem financiranju dejavnosti športa, ne pa tudi na javnem razpisu, namenjenem financiranju kulturnih dejavnosti, kot ji to sedaj omogoča ZDru-1. Ni namreč smiselno, da se prednost pri javnih razpisih daje organizaciji, ki nima statusa v javnem interesu na tem istem področju, pač pa na nekem drugem, saj za takšno organizacijo ni možno domnevati, da bo na vseh področjih dosegala najboljše javnokoristne cilje.

K 17. členu:

Člen predvideva ureditev spodbud za organizacije s statusom nevladne organizacije v javnem interesu v drugih področnih zakonih.

Iz prikaza razvoja in stanja slovenskih nevladnih organizacij v primerjavi z ostalimi državami izhaja, da je njihova stopnja razvoja podpovprečna in so torej ukrepi spodbujanja razvoja potrebni in hkrati nujni. Zaradi pravne sistematike slovenske zakonodaje večino ukrepov spodbujanja ni mogoče urediti v tem zakonu, temveč v področnih zakonih (npr. v davčni zakonodaji, v zakonodaji, ki ureja izvajanje dejavnosti na določenem področju in podobno).

V drugem odstavku je iz istega razloga določeno, da drugi področni predpisi uredijo tudi pravice takšnih organizacij glede zastopanja določenih interesov v upravnih in sodnih postopkih. Takšno ureditev že poznamo na področju varstva okolja in ohranjanja narave, kjer se nevladnim organizacijam priznava položaj stranke v postopkih. Gre za napotilo, da se to uredi tudi v drugih ustreznih predpisih (npr. glede postopkov varovanja pravic živali, ogroženih družbenih skupin in podobno, kjer lahko nevladne organizacije nastopajo kot varuh določenega interesa).

K 18. členu:

Statusni predpisi, ki urejajo delovanje nevladnih organizacij (Zakon o društvih, Zakon o zavodih, itd.) omogočajo stečaj teh organizacij, ki daje njihovim upnikom možnost, da vsaj delno dobijo poplačane svoje obveznosti od prezadolžene organizacije. Pri tistih nevladnih organizacijah, ki delujejo v javnem interesu, pa je potrebno posebej presoditi ali je dejavnost nevladne organizacije morda takšnega pomena, da opravičuje izjemo od tega pravila, zato člen določa, da je nad takšno nevladno organizacijo možno opraviti stečajni postopek le po danem soglasju pristojnega ministrstva. Pristojno ministrstvo bo soglasje podalo, če ne bo huje ogroženo izvajanje dejavnosti, ki je v javnem interesu.

Opisano pravilo je sicer povzeto po Zakonu o društvih, ki povsem enako določa za društva, ki imajo pridobljen status društva v javnem interesu in ki se v praksi ni izkazalo za problematično.

K 19. členu:

Člen določa, da Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES) vzpostavi posebno javno dostopno evidenco organizacij s statusom nevladne organizacije v javnem interesu. Podlago za to daje Sklep o ustanovitvi Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence, ki AJPES nalaga, da vodi tudi evidence za potrebe Republike Slovenije oziroma državnih organov. Evidenca bo temeljila na podatkih, ki jih bodo AJPES redno posredovala ministrstva in bo vsebovala podatke o vseh takšnih organizacijah iz vseh področij delovanja. Evidenca bo omogočila pregled teh organizacij na enem mestu, kar je novost, saj sedaj te evidence obstajajo po posameznih ministrstvih in niti niso vedno objavljene na svetovnem spletu.

Za namene večje preglednosti evidenc, člen določa, da mora AJPES zagotoviti, da je možno iskati ali izpisati vse takšne organizacije ali pa samo določene, glede na področje, na katerem imajo pridobljen status. Prav tako mora AJPES zagotoviti, da se pri izpisu podatkov o subjektu vpisanemu v poslovni register, izpiše, da ima podeljen status nevladne organizacije v javnem interesu z navedbo področja. Takšna informacija bo uporabniku poslovnega registra dobrodošla, saj bo za izbran subjekt vpisa nemudoma videl ali ima subjekt tudi omenjeni status brez navzkrižnega iskanja v evidenci vseh organizacij s takšnim statusom.

K 20. členu:

Člen določa, da pristojna ministrstva vpisujejo podatke v evidenco sama, z uporabo kvalificiranega digitalnega potrdila.

K 21. členu:

Prvi odstavek tega člena določa, da lahko AJPES na podlagi PRS samodejno izbriše organizacijo s statusom nevladne organizacije v javnem interesu.

V drugem odstavku je določeno, da ko pristojno ministrstvo preko spletne aplikacije iz evidence izbriše zadnje področje, na katerem ima organizacija status nevladne organizacije v javnem interesu, se organizaciji z istim dnem spremeni status v evidenci, iz katerega je razvidno, da organizacija statusa v javnem interesu nima več.

K 22. členu:

Člen določa, da je evidenca javna in brezplačno dostopna na spletni strani AJPES. AJPES omogoča javni dostop do podatkov še pet let po izbrisu organizacije iz evidence.

K 23. členu:

Prvi odstavek tega člena določa podrobnejše naloge, ki jih ima ministrstvo, pristojno za delovanje nevladnih organizacij in naloge ostalih ministrstev, pristojnih za področja na katerih nevladne organizacije delujejo. Naloge ministrstva, pristojnega za delovanje nevladnih organizacij, se nanašajo na ključne ukrepe, ki spodbujajo razvoj vseh nevladnih organizacij, na oblikovanje politik, na spremljanje njihovega stanja in na zagotavljanje podpore t.i. subjektom podpornega okolja za nevladne organizacije, ki jih zakon tudi podrobneje opredeli.

Drugi odstavek določa naloge posameznih ministrstev, ki so podobne, a se nanašajo samo na področja, za katera so ta pristojna. Slednja tako spodbujajo krepitev civilnega dialoga na svojih področjih, ter podpirajo tiste subjekte podpornega okolja, ki podpirajo delo nevladnih organizacij iz teh področij.

V tretjem odstavku so določeni subjekti podpornega okolja, ki so opredeljeni v skladu z že obstoječo prakso ministrstev, in sicer so to:

- horizontalne mreže, ki združujejo nevladne organizacije na nacionalni ravni združujejo nevladne organizacije iz različnih vsebinskih področij delovanja in izvajajo dejavnosti informiranja, svetovanja, izobraževanja, raziskovanja, zagovorništva, mreženja, promocije in podpore v korist vseh nevladnih organizacij,
- regionalna stičišča, ki opravljajo smiselno enake dejavnosti kot horizontalne mreže na regionalnem nivoju in
- vsebinske mreže, ki združujejo nevladne organizacije na nacionalni ravni iz istega vsebinskega področja in opravljajo smiselno enake dejavnosti kot horizontalne mreže in regionalna stičišča za nevladne organizacije s tega področja.

Na takšen način se bo vzpostavila stabilna strukturna podpora za delovanje nevladnih organizacij, saj bo ta obstajala tako na posameznih področjih dela nevladnih organizacij, kot tudi na nacionalni ravni. Podobne mehanizme podpore (to je financiranje projektov, namenjenih razvoju nevladnih organizacij in financiranje nevladnih organizacij, ki na nacionalni ravni združujejo druge nevladne organizacije in jim nudijo podporo pri delovanju) sicer poznamo že vse od leta 2009, ko jih je preko javnih razpisov zagotavljalo ministrstvo, pristojno za delovanje nevladnih organizacij. Ker so takšni ukrepi že prinesli mnogo pozitivnih učinkov in ker se želi zagotoviti njihovo trajnost, se njihovo izvajanje tudi zakonsko določa.

Peti odstavek tega člena posebej določa, da lahko ministrstvo, posamezne naloge na podlagi postopka javnega razpisa ali javnega naročila, prenese tudi na druge izvajalce.

K 24. členu:

Člen opredeljuje vlogo občin pri razvoju nevladnih organizacij. Občine lahko samostojno načrtujejo, financirajo in izvajajo politike razvoja nevladnih organizacij na svojem območju ali skupaj z drugimi občinami tudi na ravni razvojne regije, skladno z Zakonom o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja.

K 25. členu:

Slovenija nima strateškega dokumenta o razvoju nevladnih organizacij, zato prvi odstavek člena

daje ustrezno pravno podlago za njegovo sprejetje, saj je za uspešen razvoj nevladnega sektorja v Sloveniji potreben načrtovan pristop. Člen v ta namen predvideva sprejem posebne strategije, kot temeljnega razvojnega dokumenta, za določeno plansko obdobje. Ker gre za dokument, ki lahko pomembno vpliva na stopnjo razvitosti nevladnih organizacij, člen določa potrebnost usklajevanja dokumenta s posebnim vladnim svetom in nevladnimi organizacijami, vse z namenom priprave kvalitetnega dokumenta, ki bo odgovoril na realne potrebe sektorja.

Drugi odstavek tega člena določa, da bo v strategiji vlada zajela analizo potreb, temelje politike razvoja, strateške razvojne cilje in glavna področja razvoja nevladnih organizacij, vlogo države in njenih institucij ter lokalnih skupnosti pri izvajanju določene politike in razvojnih ciljev ter okvirna sredstva za financiranje.

Ker so nacionalne strategije glede na svojo naravo zelo splošne in jih praviloma ni mogoče neposredno izvrševati, se predlaga tudi sprejem posebnega programa ukrepov, ki bo zagotovil izvajanje strategije tudi v praksi. Tretji odstavek člena določa, da bo na podlagi sprejete strategije ministrstvo, pristojno za delovanje nevladnih organizacij, pripravilo poseben program ukrepov, ki bo izvedbeni dokument strategije in ki bo določal konkretne ukrepe za doseg ciljev strategije.

Četrty odstavek določa, da mora program ukrepov zajemati najmanj ukrepe za spodbujanje zaposlovanja v nevladnih organizacijah, ukrepe za spodbujanje prostovoljstva, ukrepe za promocijo nevladnih organizacij, ukrepe za oblikovanje podpornega okolja za delovanje nevladnih organizacij, ukrepe za omogočanje dolgoročnega financiranja nevladnih organizacij in ukrepe za vzpostavitev davčno ugodnega okolja za delovanje nevladnih organizacij.

Takšen način sprejetja strategije, ki mu sledi sprejetje konkretnih ukrepov, za slovenski pravi red ni novost, saj smiselno podobno rešitev poznajo npr. tudi Zakon o socialnem podjetništvu, Zakon o podpornem okolju za podjetništvo, Zakon o kmetijstvu ali Zakon o varstvu okolja.

K 26. členu:

Za potrebe spremljanja izvajanja strategije, programa ukrepov in spremljanja razvoja nevladnih organizacij na splošno se po vzoru tujih ureditev v tem členu določa posebno posvetovalno telo vlade. Pri tem se takšno telo ne ustanavlja na novo, temveč se zgolj razširjajo pristojnosti že obstoječega posvetovalnega telesa, to je, Sveta Vlade Republike Slovenije za spodbujanje prostovoljstva, prostovoljskih in nevladnih organizacij, ki je bil vzpostavljen z Zakonom o prostovoljstvu (Uradni list RS, št. 10/2011 in 16/2011 – popr., 82/2015). Navedeni svet je bil namreč ustanovljen tudi za namene spodbujanja razvoja nevladnih organizacij, sestavljen pa je tako iz predstavnikov vlade kot predstavnikov nevladnih organizacij in je tako povsem primeren, da prevzame tudi dodatne naloge po tem zakonu.

K 27. členu:

Člen določa pristojnosti državnih organov za izvajanje inšpekcijskega nadzora nad izvrševanjem tega zakona in sicer:

- posamezna ministrstva, pristojna za področja na katerih delujejo organizacije s statusom nevladne organizacije v javnem interesu, nadzorujejo ali jih te organizacije pravočasno obveščajo o spremembah, ki bi lahko vplivale na (ne)izpolnjevanje pogojev za ohranitev statusa in ali jim na njihovo zahtevo pravočasno posredujejo dokazila v zvezi z izvajanjem dejavnosti v javnem interesu. Ministrstva istočasno nastopajo tudi kot prekrškovni organi, v primeru kršitev teh obveznosti s strani nevladnih organizacij
- ministrstvo, pristojno za delovanje nevladnih organizacij nadzoruje ali organizacije, ki nimajo statusa nevladne organizacije v javnem interesu morda neupravičeno v svojem imenu ali pri svojem poslovanju navajajo, da so nevladne organizacije v javnem interesu.

Strokovni nadzor nad izvajanjem zakona po drugi strani izvajajo:

- ministrstvo, pristojno za opravljanje nalog na področju delovanja nevladnih organizacij, nadzoruje druge državne organe ali pri razpisovanju javnih sredstev upoštevajo določbe tega zakona glede prednosti na razpisih, ki jih imajo organizacije s statusom nevladne organizacije v javnem interesu.
- ministrstva, ki izvajanje posameznih nalog iz svojih pristojnosti prenesejo na zunanje izvajalce na podlagi javnega razpisa ali javnega naročila, izvajajo nadzor nad izvajanjem teh nalog.

K 28. členu:

Člen določa globe za prekrške po tem zakonu, tako za pravne osebe, kot tudi za njihove odgovorne osebe:

- kršitev obveznosti organizacij, ki imajo status nevladne organizacije v javnem interesu, da o določenih spremembah obvestijo pristojno ministrstvo,
- kršitev obveznosti teh organizacij, da pristojnemu ministrstvu na njegovo zahtevo ne posredujejo dokazil v zvezi z izvajanjem dejavnosti v javnem interesu in
- kršitev prepovedi drugih pravnih oseb, da v svojem imenu uporabljajo besedno zvezo »nevladna organizacija v javnem interesu« oziroma, da pri poslovanju lažno navajajo, da takšen status imajo.

V zvezi s prvim prekrškom člen podrobneje tudi določa, v katerih primerih lahko pride do prekrška zaradi kršitve obveznosti sporočanja o spremembah in sicer, če organizacije ne sporoči spremembe ustanoviteljev, ki se nanaša na novega ustanovitelja, ki je pravna oseba, na spremembe ustanovitvenega akta, ki se nanaša na namen organizacije ali uporabo presežka ali na spremembe sestave poslovnega organa, organa upravljanja ali organa nadzora, po kateri se poveča skupno število glasov predstavnikov države, regije, občine, nosilca javnega pooblastila, politične stranke ali gospodarskega subjekta. Gre za okoliščine, ki lahko bistveno vplivajo na presojo ali neka organizacija še izpolnjuje pogoje za ohranitev omenjenega statusa.

Višina predlaganih glob je primerljiva s podobnimi prekrški, ki jih slovenski pravni red že pozna. Zakon o humanitarnih organizacijah tako določa podobno globo, kot je predvidena za prvi prekršek, če organizacija, ki ima status humanitarne organizacije, pristojnemu ministrstvu ne sporočijo podatkov, ki bi lahko vplivali na ohranitev tega statusa. Zakon o društvih ima enako globo kot je predvidena za drugi prekršek, če društvo ne odda letnega poročila ali če ne sporoči spremembe svojega akta, naslova ali zastopnika. Zakon o socialnem podjetništvu določa enako globo kot je predvidena za tretji prekršek, če organizacija, ki ni socialno podjetje, takšno poimenovanje vseeno uporabi v svojem imenu.

K 29. členu:

Prvi odstavek tega člena ureja položaj organizacij, ki imajo ob uveljavitvi tega zakona že podeljen status delovanja v javnem interesu na podlagi drugih predpisov, kateri za podelitev takšnega statusa postavljajo primerljive zahteve kot ta zakon. Gre predvsem za zakone, ki pogoje za pridobitev statusa povzemajo po veljavnem Zakonu o društvih in torej enako kot ta zakon. Za takšne organizacije velja, da jim ne bo potrebno zaprositi ponovno za status v javnem interesu po tem zakonu, temveč se šteje, da status po tem zakonu že imajo in imajo tako tudi vse pravice in obveznosti, ki iz tega izhajajo.

Drugi odstavek določa za te organizacije prehodno obdobje, ker so status v javnem interesu pridobile na podlagi drugih predpisov in torej ne na podlagi povsem enakih pogojev (ampak zgolj podobnih). Za te organizacije velja prehodno obdobje, v katerem morajo svoje ustanovitvene akte in delovanje uskladiti z zahtevami tega zakona. V kolikor bodo to storile in o tem poročale pristojnemu ministrstvu, se jim bo podelil status po tem zakonu, ki bo nadomestil prej dobljeni status po drugem zakonu. Ker gre v veliki večini pri teh organizacijah za društva, ki že sedaj izpolnjujejo

predpisane pogoje, se večjih težav pri tem ne pričakuje. Morebitno potrebna uskladitev bi npr. bila sprememba sestave organov, kjer bi imeli večino gospodarski subjekti, na način, da bodo ti v manjšini, s čimer bo organizacija izpolnila pogoj neodvisnosti od gospodarskih subjektov. V kolikor se organizacije ne bi uskladile, jim bo po poteku prehodnega obdobja status, ki ga imajo na podlagi drugega zakona, odvzet. Takšna organizacija ima kljub temu še vedno možnost, da pogoje izpolni tudi po predpisanem roku in naknadno zaprosi za podelitev statusa po tem zakonu. S tem se bo ob izteku prehodnega obdobja zagotovila enakopravna obravnava vseh organizacij z omejenim statusom, saj bodo za vse veljali enaki pogoji ohranitve statusa in enake pravice ter obveznosti. 31. marec je rok, do katerega morajo te organizacije pristojnemu ministrstvu posredovati poročilo o delu, ki je pogoj, da sedanji status ohranijo in je zato primerna časovna točka, da hkrati poročajo tudi o uskladitvi s tem zakonom.

Prehodno obdobje in ugodnost, da se šteje, da ima organizacija status nevladne organizacije v javnem interesu po tem zakonu, pa ne velja za tiste organizacije, ki imajo pridobljen status po predpisih, katerih pogoji niso primerljivi s tem zakonom. Takšni so npr. Zakon o spodbujanju razvoja turizma ali Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo, ki omogočata pridobitev statusa različnim pravim osebam, nadalje Zakon o humanitarnih organizacijah ali Zakon o invalidskih organizacijah, ki vsebujeta zelo specifične pogoje delovanja ali Zakon varstvu okolja. Za vse te predpise tudi velja, da pristojna ministrstva vodijo ločene evidence, ki se jih s tem zakonom ne ukinja, zato za njih ne more veljati, da bi se jim »osnovni« status po poteku prehodnega obdobja odvzame, če se ustrezno ne prilagodijo. Te organizacije bodo tako te statuse še vedno obdržale in za njih ne velja, da se morajo v prehodnem obdobju kakorkoli prilagajati, bodo pa imele kadarkoli možnost, da zaprosijo za status na podlagi 10. člena tega zakona.

K 30. členu:

Prvi odstavek tega člena določa šest mesečni rok, v katerem mora AJPES vzpostaviti evidenco organizacij s statusom nevladne organizacije v javnem interesu.

V evidenco se bodo vpisovale organizacije, ki bodo dobile status po tem zakonu, v prehodnem obdobju pa bodo v evidenco vpisane tudi vse druge organizacije, ki so status delovanja v javnem interesu pridobile na podlagi drugih predpisov, ki za pridobitev statusa postavljajo podobne pogoje kot ta zakon.

Drugi odstavek določa, da morajo pristojna ministrstva v treh mesecih AJPES-u posredovati podatke o teh organizacijah, da jih lahko AJPES organizacije vpiše v evidenco.

V kolikor bodo organizacije, ki takšen status že imajo, po poteku prehodnega obdobja svoje ustanovitvene akte in delovanje uskladile s pogoji za pridobitev statusa po tem zakonu, bodo v evidenci ostale vpisane še naprej. V kolikor se v prehodnem obdobju ne bodo uskladile, pa se jih bo iz evidence črtalo. Takšna organizacija bo imela še vedno možnost, da za status zaprosi na novo po tem zakonu in se jo nato ponovno vpiše v evidenco. S tem se bo ob izteku prehodnega obdobja zagotovilo, da bodo v evidenci vpisane samo tiste organizacije, ki izpolnjujejo enotne pogoje za pridobitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu po tem zakonu.

K 31. členu

Člen določa šest mesečni rok, v katerem morajo ministri, pristojni za področja na katerih delujejo nevladne organizacije, izdati podzakonski akt iz petega odstavka 6. člena tega zakona. Ta bo podrobneje določil način izkazovanja pomembnejših dosežkov delovanja nevladnih organizacij na določenem področju, kot enega od kriterije za podelitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu. Ta obveznost ne velja za tiste ministre, ki so takšne podzakonske akti že sprejeli na podlagi Zakona o društvih, saj bi šlo zgolj za podvajanje. V teh primerih velja, da se takšni akti uporabljajo za potrebe podelitve statusa vsem nevladnim organizacijam (torej tako društvom, kot

ostalim).

Drugi odstavek tega člena določa šest mesečni rok, v katerem mora ministrstvo, pristojno za opravljanje nalog na področju delovanja nevladnih organizacij, sprejeti podzakonski akt, v katerem bo podrobneje opredelilo vsebino poročila o delu organizacij s statusom nevladne organizacije v javnem interesu in način njegove predložitve.

Šesti odstavek določa dvoletni rok, v katerem mora vlada sprejeti strategijo razvoja nevladnih organizacij iz 25. člena.

K 32. členu:

Člen določa, da bodo z dnem uveljavitve tega zakona prenehale veljati določbe drugih zakonov, ki prav tako urejajo status delovanja v javnem interesu, ki jih ta zakon ureja enotno. S tem se zagotavlja enakopravna obravnava vseh organizacij z omejenim statusom, saj bodo za vse veljali enaki pogoji ohranitve statusa in tudi enake pravice ter obveznosti.

Dodatno se usklajuje s tem zakonom vse tiste zakone, ki uporabljajo izraz »društvo v javnem interesu«, saj se ta nadomešča z enotnim izrazom »nevladna organizacija v javnem interesu«. Zakoni, ki se glede pridobitve statusa sklicujejo na zakon, ki ureja društva, se spreminjajo tako, da se sklicujejo na ta zakon, ki enotno ureja pridobitev statusa.

To nadalje pomeni tudi, da v kolikor se drug zakon sedaj zgolj pavšalno sklicuje na zakon o društvih glede pridobitve statusa v javnem interesu, se bodo po novem uporabljala pravila tega zakona. Organizacije bodo tako status lahko še vedno dobile, če bodo izpolnjevale pogoje po tem zakonu (društva, ki ne bodo nevladne organizacije, statusa v javnem interesu po tem zakonu ne bodo več mogla dobiti, razen če bi področni predpis zaradi specifik nekega področja zanje predvidel kakšen drug status).

K 33. členu

Ker za uveljavitev zakona ni potrebno daljše obdobje, bo ta pričel veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

